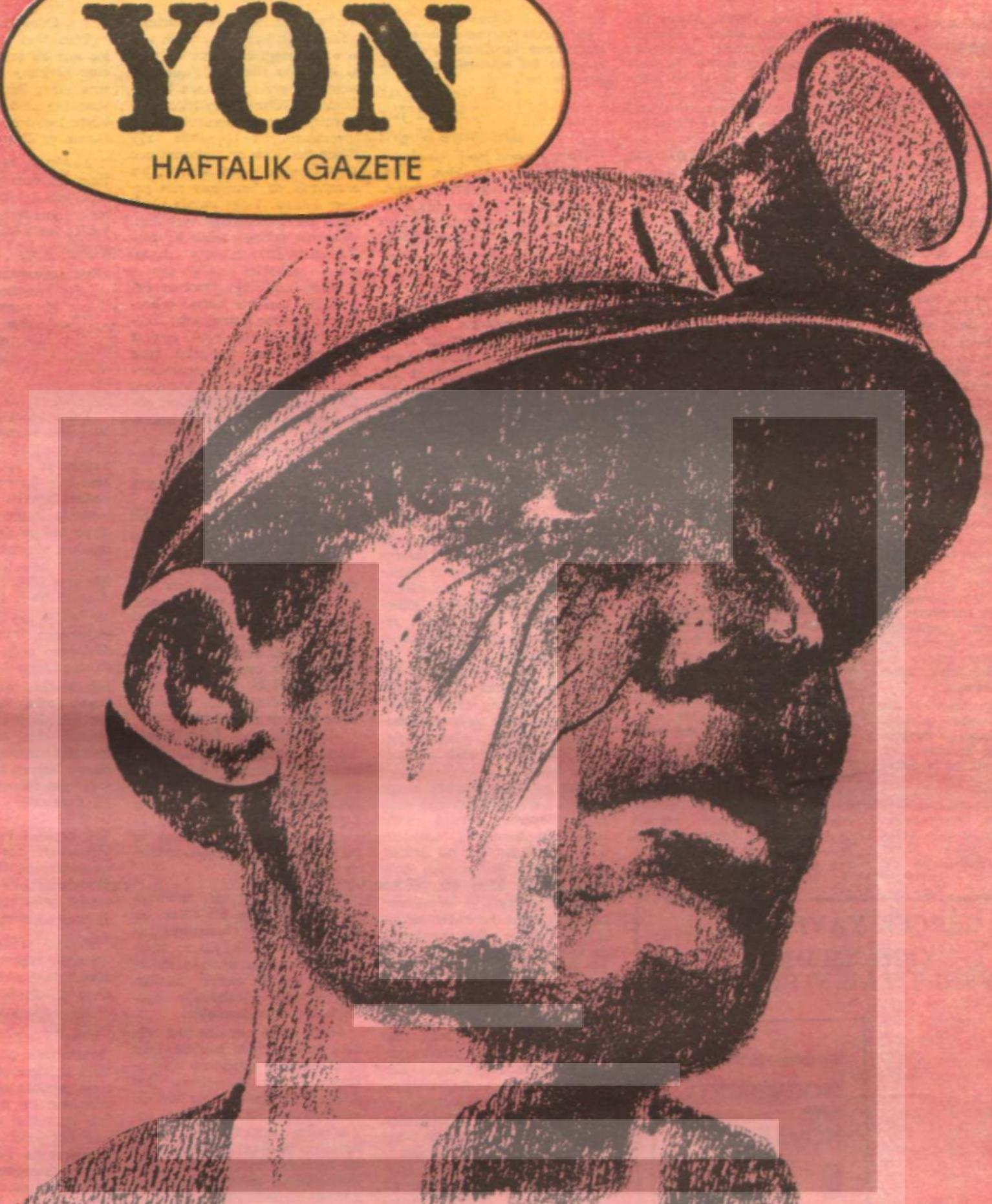

YÖN

HAFTALIK GAZETE

TÜJCTAV

MADENLERİMİZİ YABANCILARA KAPTIRMIYACAĞIZ !

OKUYUCU DAN YÖN DE

*Mücadele mi,
propaganda mı?*

Gez dünyayı, gör Konyayı diye bir söylemiz vardır. Gerçekten Konya görilmeye değer bir ilimiz. İleri görüşü bazı Konyalıların demelerine bakılırsa bu kente sayısız tariktar, tekkeker, türk geri fikir akımları varmış. Ramazan ayında yemek yiyecek bir ağaç lokanta bulamayıp, resmeden ne kahrsınız. İşte böyle bir yer burası. Bir kismi fikri yobazların başkenti.

Bir de sözümüna «Komünizm le Mücadele Derneği» var burada. Coğu yerde var ya.

Birleşmiş Milletlerin son Kıbrıs kararını protesto için Selçuk Eğitim Enstitüsü öğrencileri Konya için örnek olacak bir miting yaptılar geçerlerde. Herkesin «Ordu Kıbrıslar», «Gençlik Kıbrıslar» diye hayecanlandı, milli duygularının şaha kalktuğu bir surada bizim mücadeleciler hiç yer ve zamanı değilken somunuz mi tel'in eden bir bildiri dağıtılar mitingi izleyenlere. Hic kimse hoş karşılamadı bu davranışları.

Aynı dernek su son zamanlarında kutsal ramazan ayını da maske edinerek hemen her gün «Muhterem Konya Halkına ve Aziz Türk Milletine beyanname» dir. başlıklı käğıtlar dağıtılmıştır. Halkı bazı cehrelerle karşı tahrif etti. Bu bildirilere inanacak olursanız Konyada komünizm idareyi ele aldı, alıyor. Komünizmi yarmak için ortaya koymak, ba zi pürensileri ister istemez hatırlıyor ve «Acaba» diye kendini kendine soruyorsunuz.

Efendim, Konya Lisesinde üç beş öğrenci topluluğu görüşler savunmuş, toplumuca yazarları kayıvur mahiyette konuşmuş vs. Milliyet gazetesinde çıkan haberlerdir:

«Konya Lisesinde okuyan 6 öğrenci komünizm propagandası yaptıkları iddiası ile dün adliye ye verilmişlerdir. Fikret Sosyal Musa Gülbahar Hami Dincer Çe-

tin, Mehmet Yüksel, Ahmet Uysal ve Osman Adnan adındaki öğrenciler mahkeme tarafından serbest bırakılmışlardır. Bu kara ra savcı tevkif talebi ile üst mahkeme katunda itiraz etmiştir. Üst mahkeme savcının talebinin uygun görmemiş ve öğrenciler serbest bırakılmıştır.

Haberden de anlaşılacağı gibi öğrenciler mahkeme tarafından serbest bırakılmışlar, savcının tutuklanmaları talebinin bir üst mahkeme de uygun bulmayaarak cocukları serbest bırakmıştır.

Bu olaylara ilgili olarak yayınladıkları beyannamede mücadeleler (!) kimleri ve nasıl tehdit ediyorlar bakınız:

«Konya gibi, milli mukaddesat suuru köklü bir maziye dayanan milli hareketlerde daima önde yer almış ve hatta önderlik etmiş bir belde ve ilde, bu çeşitli sapık ve kökü dışarda bırakmakla aside müsamaha edilemeyeceğinin ve sajet buna resmi kanallarla, zecri ve cezili tetbirlerle bir çare bulunmadığı taktirde: Halk reaksiyonu hareketinin mesni müdafaa sadedinde ve zaman geçirmeden ortaya çıkacağı ve bu mazuda Komünizme mücadele derneği Konya Subesi'ni kendisine düşen kanunu ve meşru her yola başvurarak bu mevzuata mücadeleneye kararlı bulunduğu un bilinmesini isteriz.»

Oğrencilerin mahkemeleri sürmekteyken Türk yargıcına tesir amacıyla inanınmak ve buna halkı İndirimlere çağrışmak bu topluma saygısızlıktır. Ola ki Lenin'in söyle bir pürensibl de vardır: «bir ülkeye komünizmi sokmak mı istiyorsunuz, öyleyse o ülkeye — komünizm tehlikesi varlığı bangır bangır başırtıracak

bir kadro bulunuz».

Bu durum karşısında insan istemek istemez kendisine şu soruyu soruyor: *Bu mücadele mi? propaganda mı?*..

M. Nuri AYVALI
**Mutlu Bir
Dünyaya Doğru**

Her yılın son günü içinde bir burukluk olur. Burukluk diyorum. Çünkü, içimdeki duyunun, hizlının mü sevinç mi olduğunu, yahut bu melez duyu da ne yannı ağır bastığını anlayamadığım. Tipki yediğimiz bazı dünya nimetleri gibi, ekşi mi? tatlı mı? acı mı?.. Buruk bir tad.

Uzay çağının yaşanınar arasında olmak, insanların özgürlük uğruna artık kıyasıyla bir savaş verdigini görmek, yanı uyanıklığın ve özgürlüğün, insanların tarihinin bu iki temel taşıının, en yüksek noktaya ulaştırılmasıegasusını bir yil daha görmüş olmak, buruk tatlı duyumun en mutlu yanı oluyor. Önümüzdeki yılların çabuk çabuk yuvarlanması istiyorum. Heyecanla önumdeki yılların iyi sürprizlerini bir an önce yaşamak için. Özgürlük uğruna, dünyamızın dört bir köşesinde dökülen kanları yegertecegi, tadları buruk olmayacak yeni dünya nimetlerini tatmak için. Uzay çağının bilimsel olanakları ile bu dünya nimetlerini. Kazanacağım boluştan bütün insanların, sarı, siyah, kızıl beyaz bütün insanların, bol bol faydalandığı, aşıklı, sefalet ve savaş yıllarının bir daha deprenmemek üzere tarih sayfalarına gömülüdürünü görmek için. Bu günler pek de uzak gibi gelmiyor bana.

Eğer su düşüncelerime inanıyorsam niçin 1965 yılının sona erdiği günlerin duyusu içinde buruk? Bu burukluk, sonuçtan umutlu olduğumdan mı geliyor acaba? Hayır. Bir yandan Ay'a köprü kuran bilim, öte yandan toplumların özgürlük savaşlarını boğmağa daha ne kadar çalışacak? Daha kaç rahiip meydanlar da kendini yakmaya kalkıracak? Dive düşünmemek de elde değil.

Şimdi bu satırları yazarken, geçenerde dinlediğim bir bıkaclığı hatırlıyorum. Ahbabım, yeni bir milletvekilimizi tebrike etmiş. Milletvekilimiz, seçimi bölgesini ziaretten yeni döndüğünden, gördüğü sefalet, yokluk, casırozluğundan ağladığından söz etmiş. Bizim ahabap da patavatsızın biri. Milletvekilimize:

— Aman hanımfendi, ağlamak için tâ o kadar uzaklara git meğe ne hacet. Bizim su Altınadagi dolasanzı da olurdu, demisi.

Ben de kendi memleketimi bırakıyorum da duyundaki burukluğun nedenini dünyanın nereleerde aramağa kalkıyorum. Oysa, özgürlük düşmanlığı mı? Danışması bizde. Yoksulluk mı? Yine danışması bizde. Sömürmek, sömürlümk mi? Danışması bizde. Zaten, sömürmek, özgürlük düşmanlığı ve yoksulluk insan mutluluğunu kötekliyen zincirin birbirine kenetli yalkalarıdır.

Duyumun burukluğunu, dünyanın uzak köşelerine götürmek yine de boş gelmiyor bana. Sömürmeji, ben vahsi ormanların en korkun bitkilerine benzettiyorum. Hani, dış görünüşleri çok çekici bir takım bitkiler varmış. Yanına yaklaşıldığında, dalları bir anda ahtapot gibi sarı-

verilmiş insanı. Artık kurtulus yok. İlginin, kemiğini eritmış avının. Sarmaşık cinsinden bu vahşi bitkilerin kökleri, Jungle'larin verimli toprakları altında birbirlerine örülülmüş. Öylesine örülülmüş ki sanki uçsuz bucaksız ormanların bir köşesinde ağa düşen besili bir av, ormanın çok uzaklarındaki aynı cinsten bir sarması gibi da beslermiş gibi geliyor insana. Tipki surada sömürülen bir memleketin varlıklar, dünyanın millece uzak bir başka ülkesindeki bilmem hangi tröstün görevini şırdığı gibi.

Birey özgürlüğü, toplum özgürlüğü, kıyasıyla savaş, çelmeleme, tekrar toparlanıp dikkime, yıldarca işsizlik, aşıklı, eş dosttan içeri girenler çakanlar, gece kondular, dev gibi apartmanlar, kızamık salgını, Vietnam, Kıbrıs, sırtkan politikacılar, çöken maden ocağı, yanın işi, v.b... v.b...

1965 yılının son günü bir buruk mutluluk var duyumda.

CELİLE CEM

**Orta Doğu Teknik
Üniversitesi üzerine**

Genç bir öğrenci, Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin ders yılı açılış töreninde konuşuyordu. Ve de her konuşmasını arkadaşları alkışlarla kesiyordular. Bu genç öğrenci şimdi olaylara adı karıştırılarak cezalandırılması istenen O.D.T.U. öğrenci örgütü başkanı Muammer Soysalı. Genç öğrenci diyor ki:

«Universitemiz Türkiye'de dışında, bayrakları ayı, ama dertleri, problemleri bizimle aynı olan memleketlerden gelmiş arkadaşlarımızı da çatısı altında toplaması bakımından büyük önem taşımaktadır. Onların ve bizim ortak olan birçok acılarımız vardır.

Orneğin haksız bir saldırıyla uğrayan Pakistan karşısında en az Pakistanlı arkadaşlarımız kadar heyecanlıydı. En az onlar kadar haksızlığa uğrayan Pakistanlı yardım etmek istedik. Onları haklı davalarında sonuna kadar destekliyeceğiz.

Genç doğal kaynaklarına rağmen sefalet içinde yaşayan Arap ülkelerini ve Afrikâni Batı egenmenliğinden kurtulması bir Afrikâh bir Iraklı kadar bizi de etkileyecektir. Zira onların sorunlarının çözümü bizim sorunlarımızın çözümü demektir. Çünkü hepimiz aynı gayeler için kullanımlıya çalışılan bir tek kötleye mensubuz.»

Bundan bir süre önce Cumhuriyet'te İlham Selçik yazısını şöyle bitiriyordu: «Vietnam olayları etrafında Batı Üniversitelerinde gösteriler, törenler yapıldı, bizim üniversitelerimizde ne bir ses ne bir nefes.»

Oysa yazının yazıldığı tarihten birkaç gün önce ODTU öğrencisi örgütü Başkanı Muammer Soysal ile Vahap Erdoğan ve arkadaşlarının tertiplidikleri Vietnam sergisini görmeje gelenler göztaşlarını tutamıyorlardı; resimlerin altındaki yazılarından bir kaçı: «Geldiler yıklar ve gittiler.»

«Ölenler doğulukla öldüler
Güneşe gömildüler
Vaktimiz yok onların yaşamı
turmayı
Akın var, güneşe yakın
Güneşi zapetmiye

Güneşin zaptı yakın.»

Tran Van Dang'ın hikâyesi ise ayrı bir seydi: «Ben Güneydeki arkadaşlara başkaları çakacak.» Genç öğrenci emperyalist süngheri altında ölümle giderken böyle meydan okuyor emperyalistlere ve ölümle.

Amerikalı Morrison, hükümetinin Vietnam politikasını yermek için kendini yakarken alevler altındaki resim altında sunular yazılı idi, ODTU'nun sergi salonunda:

**«Ben yanmasam,
Sen yanmasam,
biz yanmasak,
nasıl
çıkar
karşılıklar
aydım,
hıza.»**

Yalnız dünya olaylarına bile bu kadar hassasiyet gösteren ülkeli genç ODTU öğrencileri başlarında başkanları olsak üzere İran Şahının hızmına uğradılar. Öğrenci Başkanı konuşmasında İranlı arkadaşlarının içinde bulunduğu kötü durumu ilgililere söylemek istemişti. Çünkü Şah hazırlarının aforoz ettiği bazı ülkeli gençler villadanberi İran'a sokulmuyor, hiç bir yerden beş kurus harçık alıyorlardı. İran'a dönen arkadaşlarının çoğu işkenceler altında hapislere vatiyorlardı. Kulaklı kesilen, gözü kör edilen, burnu dudağı kesilen ve tek suçları Şah aleyhine beyanlarında bulunmam olan, sefil, perişan İran halkının dertlerine çare bulmak isteyen bu gerçek vatandaşlar genelde vativotlardı. Kulaklı kesilen, gözü kör edilen, burnu dudağı kesilen ve tek suçları Şah aleyhine beyanlarında bulunmam olan, sefil, perişan İran halkının dertlerine çare bulmak isteyen bu gerçek vatandaşlar genelde vativotlardı.

Başkan Muammer Soysal da en uygar insanlara has cesaretle arkadaşlarının durumlarını ilgililere duyurmuştu. Bir öğrenci birliği başkanının bu en tabii hakkı idi.

Ama gelin görün ki, dost İran elçisi ilgililere giderek bu öğrencinin mutlaka cezalandırılmasını istemişti. Bu ne cesaret böyle? Şah Hazretleri neredeyse kendisine baş kaldırın İranlı kahramanların da Türkler tarafından cezalandırılmasını isteyecektir. Şah bunu çok iyi bilmelidir ki Türk dostluğu Şaha değil, yıldarları sevdigi kahraman asıl yolda. Tek istekleri insanların mutlu olması idi. Zorba Şah yönetimi bu kahraman öğrencilerin İran'a girmelerini bile wasaklamış. İrandan tutuklu öğrencilerin haddi hesabi vektü.

Başkan Muammer Soysal da en uygar insanlara has cesaretle arkadaşlarının durumunu ilgililere duyurmuştu. Bir öğrenci birliği başkanının bu en tabii hakkı idi.

*Bu temsilciler bilmeliyler ki, kendi memleketlerinde uygulanın usuller Türkiye'de çoktan tarihe karışmıştır. Fikir hüriyetine karşı kendi içimizden gelen teşebbüslerde dahi çok hassas olduğumuz bir devirde yabancılardan bu tür müdahalelerini hoş görmek mümkün değildir.»

Türkiyede Atatürk çocukların danışmak her sese ilgilili kulak verip ibrete dinlemelerini sahih veririz.

Yoksa bu çeşit müdahaleler olmasın bir kez daha dostlar emi?

Nurettin ÇAKIN

GERÇEK YAYINEVI
**YENİ YILDA
YENİ KİTABINI SUNAR**

az gelişmiş ülkelerde
**sosyalizm
ve
köylüler**

m.harbi
c.r.rodriguez
h.k.vien
ceviren: attila tokat

Bu kitapta
Üçüncü Dünya'nın üç kıtasından
üç düşünür
az gelişmiş ülkelerde
sosyalizmin kuruluşunun
en önemli meselesini inceleyorlar

Fiyatı 4 Lira

GERÇEK YAYINEVI
P. K. 655 - İstanbul

**HAFTALIK FIKIR VE
SANAT GAZETESİ**
Kurucuları: Cemal Reşit Eyüpoglu
Mümtaz Soysal - Doğan Avcıoğlu
İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazar
İşleri Müdürü: Doğan Avcıoğlu
Basıldığı yer: Güney Mutfacılık
T. A. S.

Taxi İşleri: Sümer
sokak No 15/B Yenibosna
sehir - ANKARA
Telefon: 17 69 69 - İstanbul Bürosu
Sırası Ünvan ve Abone İşleri: Mol.
İsfenvar Sok No. 32 Çegaloğlu - İstanb
bul Tel: 22 65 70 - Posta Kütü
nu 512 İstanbul.

Bir yıllık 62 sayı 60
TL, Altı aylik 26 TL
Yıl 30 - TL. Üç aylık
(13 sayı) 18 - TL'dir. Yurt dış
abonalarla bu bedellere ayrıca
posta pulu ücreti katır ilave yapılması
Geçmiş sayıların fiyat 2.50 TL'dir.

Seher sütunde vantı
en 25 - TL'dir. 50
reklam eklək tilər ve
reklamlarla kitap dənələri üçün özel
indirimlər vantı 50 TL ve reklam
məzuniyyətindən 50 TL
ve yayınlanmasından ötürü həqiqi
sənədliliklər yoxlanılmaz.

MENDERES ve DEMİREL

Bugün Türkisenin başında bir sürü dava vardır. Köy kahvelerinden şehir kulüplerine ve lüküs salonlardan gecekonulara, siyasi parti merkezlerinden üniversite açık oturumlarına kadar bu davalardar büyük bir heyecanla konuşulmaktadır. Faizlerini bile ödiyemediğimiz dış borçlar, petrol, madenler, toprak reformu, dış ticaret, Ereğli Demir — Çelik, dış politika Kıbrıs, soya meselesi, genel müdürlüler, Üniversiteye giremeyenler, ve daha bunlara hemen eklenmesi mümkün sayısı bol mesele..

Ama şu zamanda bütün bu meselelerden öncelikle ve ilgili olarak hararetle konuşulan bir başka mesele daha vardır:

Süleyman Demirel meselesi!

Gerçekten Türkiye Basbakannın durumu bu memleketin insanlarını önemle mesul etmektedir. Meselenin ne olduğu madde söyle ortaya konabilir:

1 . . Süleyman Demirel 1960'ta maash bir devlet memurudur. Başka devise bir dar gelirlidir.

2 . . 27 Mayıs 1960 tan sonra askere gitmiş ve 1962 yılında terhis edilmiştir.

3 — 1962 yılında iş hayatına atılmış, bir Amerikan firmasının temsileci olmuştur.

4 — 1962 den 1964'e kadar iki yıl içinde milyoner olmuştur.

5 — 1964 yılında tanınmamış biri iken Adalet Partisi Genel Başkanlığına aday gösterilmiştir. Bu seben olarak yerli ve yabancı iş evrelerinin neki İvi tanıdığı bir kişi olduğu ileri sürülmüştür. Özellikle Amerikalı olan ilgisine dikkat çekilmiş Raskan Johnson'la kol kola fotoğrafları dağıtılmıştır.

6 — Süleyman Demirel'in Mason olduğunu sıvış rakipleri tarafından açıklanmıştır. Mason olmak, muhafazakâr çevrelerinde makbul savunmadıdan, Süleyman Demirel'in siyasi şansına gölge düşmüştür.

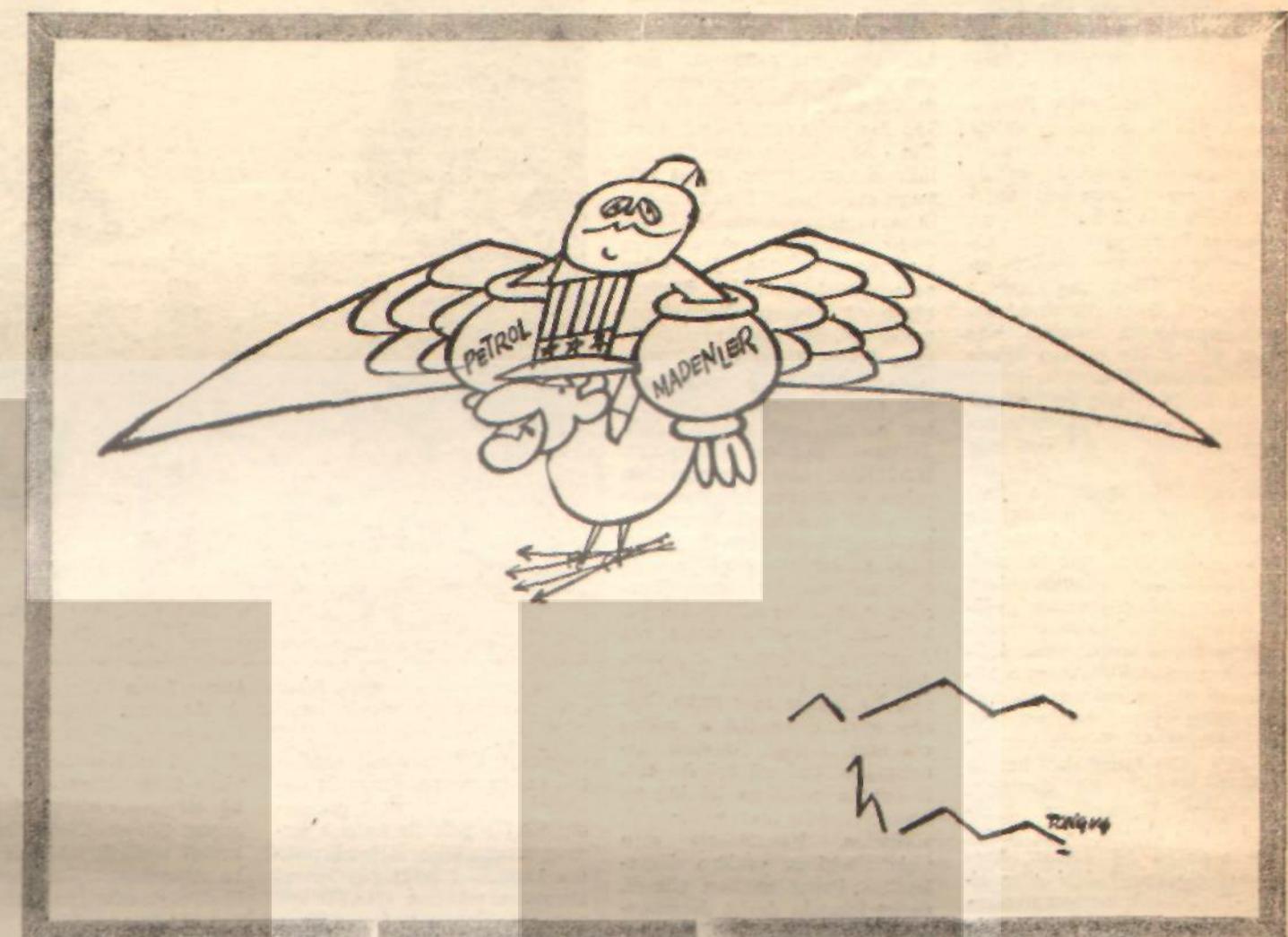
Bunun üzerine Türkiedeki Amerikan Petrol Kumpanyalarından Mobil'in Müdürü Süleyman Demirel'e «Mason olmadıma dair» sahte haberde bulunmuştur.

7 — Süleyman Demirel secimlerde kazanıp da Başbakan olduğu zaman Amerikan basın çevreleri dilişin bayram etmişlerdir. Ve Türkivedeki secim sonuçlarını Amerikan zaferi gibi karşılamışlardır.

8 — Süleyman Demirel gerek ikidara geçmeden önce ve gerek gectiken sonra süreli, ve titiz bir bieleme yabancı sermayenin propagandasını yapmıştır.

9 — Süleyman Demirel Türkide doğrudan doğruya Pentagon'a bağlı Amerikan üsleri bulunduğu gereeğini Meclis kürsüsünde gizlemiştir. Ve üstü kanalı ifadelerle bu konuyu seccitmek istemiştir.

10 — Süleyman Demirel madenlerimizi ve petrolerimizi savunan milliyetçi genel müdürleri değiştirmiştir. Bu genel müdürlülerin başarılı oldukları en taraflı kişilere de kabul edilmektedir. Süleyman Demirel böylece kendisine Masonluk meselesinde sahte belge tanzim ederek vardımı kozan yabancı petrol kumpanyası müdürlülerinin

istediği yönde bir tasarrufu gerçekleştirmiştir.

11 — Kıbrıs için açılan genel görüşmede Süleyman Demirel Amerikanın Türkiedeki prestijini korumak endişesini her şeyin üstünde tutmuştur. Jonhson'un mektubu olayında aldığı tavır endişelere endişe ve soru işaretlerine soru işaret etmiştir.

*

Bütün maddelerde dizilmiş olaylar ispatlanmıştır. Ve herkesin bildiği seylerdir. Böylece Türkiede Bay Süleyman Demirel başkasına bir dava haline gelir. Çünkü Süleyman Demirel ve çevresinin bugünkü tutumlarını hatta eski Demokrat Parti ve Menderes ile kıyaslamaya pek imkân yoktur. Menderes zamanından bu yana Türkivenin de dünyanın da şartları değişmiştir. Ortaya açık sekil cikan gerçeklere göz yummaya imkân kalmamıştır. Bu da Menderes Basbakan olsayı Amerika vedeğinde kürek çekmek için Süleyman Demirel gibi israr eder miydi? Bu bir sorudur. Eğer Menderes bugün Basbakan olsayı, yabancı şirketlerin savunmasına Süleyman Demirel gibi israrla koşar mı idi? Bu bir sorudur. Menderes bugün Basbakan olsayı, petrol ve madenler konusundaki gerçekler açıkça ortaya çıktılarına göre petrol ve madenleri yabancı sermayeye peskeş çekmekte israr eder mi idi? Bu bir sorudur. Menderes bugün Basbakan olsayı, Türkivede Amerikanın prestijini kırılmamasıyla Jonhson'un mektubuna sahip çıkar mı idi? Bu bir sorudur. Menderes bugün Basbakan olsayı Süleyman Demirel gibi uyduluk politikasında direnir mi idi? Bu bir sorudur.

Vaktiyle gölgeli, dağınık, soluk

ve gizli olan bir sürü gerçek, bugün gün ışığına çıkmıştır. Memleketin aydınları, Türkisenin dünya yüzündeki yerini ve Türkisenin tarihi şartlarını aydınlatmışlar. Türkivenin bugün nerede olması gerektiği bir politikacının anlayacağı ölçülerle ortaya koymuşlardır.

Adalet Partisinden bir Reşat Özarda ekib milliyetçi genel müdürlük konusunda gerekeni yapmaktadır. Petrol konusunda, madenler konusunda, dış politika konusunda Adalet Partisinin milli duygulara sahip kesiminde alttan alta bir muhalefet başlamıştır.

Cumhuriyet Halk Partisi 1960 tan önce Demokrat Parti ile birçok noktalarda fikir beraberliğinde id. Bu noktalardan en önemli dis politikadır. Halk Partisi simdi değişen dünya şartlarına ve Türkisenin milli gerçeklerine uygun bir politikanın yörülgesine girmiştir.

Demek oluyor ki değişen dünya şartları, değişen iç şartlarımız ve ortaya çıkan hakikatlar insanları uyardı. 1955 Türkiesi ile 1965 Türkivesini kıyasladığımız zaman 1965 Türkivesinde milli çıkarları korumak için gereken davranışların ölçülerinin çok daha berrak ve daha kesin olduğu ortaya çıkar.

Üçüncü Dünya gelişmiş, bloklar çatlamış, Amerika Rusya yakınlaması. Çin meselesi, dış yardımın gerçek anlamı, Kıbrıs davası, Amerikan emperyalizminin iktisadi ve askeri yönü, Vietnam Savaşı 1955'te olayları gerçek yüzlerile göremeyen insanların gözlerini azmak için büyük etkiler yaratmıştır.

Bunun yanısıra kalkınma mese-

leleri ortaya konmuş. Az gelişmiş ülkelerin kapitalist yoldan kalkınmayıcağı bilimsel ölçülerle ispatlanmıştır. Büyük ve zengin kapitalist ülkelerin Türkiye gibi az gelişmiş bir fakir ülkeyi nasıl sömürdüğünü yalnız Birleşmiş Milletler kaynaklarından değil, Devlet Planlama Teskilatının rakamlarından açıkça okunur olmuştur.

1950 de başıyan kalkınma çaba sinin iflas ettiği de hem iç ve hem dış kurumların incelenmelerinde ortaya çıkmıştır.

Acaba böyle bir durumda Menderes bugün Basbakan olsa idi, Süleyman Demirel'in davranışlarına uygun mu hareket ederdi?

*

Gerçek olan sudur:

Süleyman Demirel bugün Demirkiratın sırtına belki onun da kabul edilemeyeceği bir yük vurmaktadır. Bu at, bu yükü kaldırıramaz. Bu at, bu yükün atı değildir belki de. Süleyman Demirel Demirkirat'ın tabii yapısı ve gelişmesine göre bile çok cüretli sayılan bir politikaya doğru Demirkiratı çekmektedir.

Süleyman Demirel'in bugünkü politikasını Menderes bile benimsmezdi. Çünkü Menderes 1950'nin şartlarına göre Başbakan olmuştu. Ve Başbakanlığı on yıl sürdürmüştür. Demirel 1965'in şartlarıyla 1950'ninkileri birbirine karıştırmaktadır. Hesimetin çok yakın olacaktır.

Demirel iktidarının bugünkü politikasını Menderes bile benimsmezdi. Çünkü bu politikanın Türkçe Sözlükteki karşılığı Menderes'in dahi benimsiyemeceği kadaragridir.

İlhan Selçuk

DIS POLİTİKA TARTIŞMALARININ BİLANÇOSU

Parlamentoda günler boyu sullen müzakerelerde, AP'den tuttun da TİP'e kadar bütün siyasi teşekkürler, kişilik sahibi Ataturk'lu bir dış politikanın uygulanmasında birleşiler! Çağlayanlı, «Ataturk'lu dış politika izleyeceğimiz Hükümet Programında yazılı» diyor! Yalnız bu Ataturk'lu dış politika nasıl uygulanacak meselesi askida kaldı. Genel Görüşmeyi kazasız atlatmak için usta bir çaba gösteren Çağlayanlı, nabza giz serbet vermekte tereddüt etmiyerek, CHP'yi suçlamakta vazgeçerek, hatta övere havayı yumusatmayı ve meseleyi, bize özgür bir «bahar havası» içinde geçiştirmesini bildi.

AP İktidarı için en önemli mesele, Johnson mektubunun açıklanmasını, ne phasına olursa olsun, önlemekti. Mecliste AP çoğunluğu vardı; işin hali kolaydı. Nitekim muhalefetin verdiği gizli oturum tutanaklarının açıklanması önergesi red dedilerek mesele atlatıldı. Ama Senato'da AP çoğunlukta değildi. Önerge oya konusunda, Johnson ve İnönü mektuplarını açıklamak gerekecekti. Anayasa hükümleri de, bu noktada en ufak tereddüde yer bırakmıyacak şekildeydi. Meclislerin kararla gizli celse tutanakları her an yayılabilirildi. Bu durumda, Anayasayı çiğnemedikçe, mektupların açıklanmasını önlemeye imkân yoktu. AP İktidarı, Anayasayı çiğnemeyi dahi göze aldı. «Diplomatik usullere uymaz» gerekçesiyle, mektupların açıklanmasına karşı koyan İktidar partisi, diplomatik usullere saygı göstermek için, Anayasayı çiğnemekte sakince görmüyordu! Bu vahim iş, Senato Başkan Vekili Fikret Turhangil'e düştü. Bir ara Süri Atalay'a hak vererek, Anayasaya göre Senatonun gizli oturum tutanaklarını açıklayabileceğini iftar eden Turhangil, büyük bir beceriksizlik içinde, önergenin oylanmasını önledi. Bu günahını affetmemek için de, hatiplerin bol bol içlerini dökmenlerine müsaade etti. Çağlayanlı'nın nabza serbet veren konuşmalarıyla, mesele tâhiya bağlandı. Doğrusu bu, takdire şayan bir alaturka başarır.

CEVAPSIZ KALAN SORULAR

Görüşmeler, Senato'nun askerlikten gelme üyelerinin gizzel, etrafı ve bilgili konuşmalar yapmalarına imkân sağladı. CHP sözcüleri olan Nûvit Yetkin ve Hifzi Oğuz Bekata, daha çok radyoda puan toplamaya önem verirlerken, Ahmet Yıldız, Haydar Tunçkanat ve Sadi Koçtaş doyurucu konuşmalar yaptılar; Hükümete önemli sorular yöneltiler; fakat bunlar cevapsız kaldı. Ahmet Yıldız, durumu son derece açık bir şekilde ortaya koydu: «Kırista, baskın şeklinde dahi bir müdahale mümkün değildi. İstisareye dayanan Garanti Anlaşması ve NATO, baskın imkânını ortadan kaldırıyordu. Bir alayımızın Ankara'dan Kayseri'ye hareketi dahi, NATO'nun bilgisi altında yapılmaktaydı. Çökarma konusunda da hayalleri bırakmak gereki. Amerikan Sefirinin geceyarısı Başbakanı uyandırdı, Altıncı Filonun Kıbrıs etrafında dolanlığı, İngiliz uçaklarının tehditkar uçuşları ve Ağustos'taki Güvenlik Konseyi kararı hatırlanmadı. Mesele, diplomatik yoldan çözülebilirdi. Birleşmiş Milletlerde kötü sonuç alınmasının belli başlı sebeplerinden biri, eski ve

yeni hükümetlerin, İngiliz üsleri konusunda susmaları olmuştu. İngiliz üslerinin ayakları biz miydi? Dünya değişmiş, dış politika değişmemiş ve eshabi kehf uykusuna yatalıdı. Johnson politikasına karşı çıkmadı. Johnson, aslanı bağlayıp çakalı üzerimize saldırttı. Artık Rus - Amerikan çatışmasına politika dayandırmalar, açıkta kalmağa mahkümdu. Esnek bir politika uygulanmalıydı. NATO'ya girdik, girmeliydi. Ama bütün kuvvetlerimizi NATO emrine vermemiz hâlâ oldu. Böylece bütün surlarımızı Yunanlılara teslim ettedik. Buna zamanında karşı koyan Zekai Okan Paşa tasfiye edildi. Harp sanayimizi tâtil ettik. Mutlaka bir özel görev kuvveti kurulmalıdır. NATO'dan ayrılmam demiyoruz. NATO'da reform isteyen işe, yalnız biz değiliz. İşlerimize karışmadığı müddetçe, Sovyetlerle ilişkilerimizi geliştirmek yararlıdır. Ruslardan petrol almakla insan komünist olmaz. Amerikan şirketlerine ve Johnson politikasına karşı çıkmakla da Amerikan düşmanı olunmaz. Amerikanın kurucusu Washington, bir millete asrı tutku, ötekinse asrı düşmanlık o milleti esir eder, demisti. Bu sözü hatırlıyorum. Uçuncu İnönü Hükümetinin politikası iyidir, bu politikayı daha da geliştirecek yürütelim. Yunanlılarla olan ilişkilerimizi de yeniden düzenleyelim. Papaz okulları gitmeli, devlet içindeki devlet durumundaki Patrikhanenin statüsünü yeniden tesbit edilmeli. Okulları ayıralım. Patrikhanenin ökmenik durumunu kaldırıralım, politika yapmasın öleyelim.»

Ahmet Yıldız, bundan sonra Çağlayanlı'ye bir yılın soru yöneltti. Ama usta Dışişleri Bakanı bunların hepsini geçiştirmesini bildi. Yıldız, Amerikan Büyükelçisinin üzücü beyanı hakkında Hükümetin görüşünü sırarla soruyordu, ama Çağlayanlı bu meselede susmaka azimliydi. Amerikan Dışişleri Bakanı Yardımcısının Patrikhaneye karşı Türk tutumunu «esef verici» bulan mektubunu da Çağlayanlı, «mektabu istedik, inceleyeceğiz» diye atlattı. Patrikhanenin meselesinde ise, «Teşhisleri doğru. Ama dini müllesescelere saygı konusunda bütün dünya hassas. Washington'daki camiye bir şey olsa, Johnson mektubundan çok kıymet koparır. Dünya kamu oygun temayıllerine uygun çareler bulmak gerek» sözleriyle Amerikanı çok ilgilendirdi. Patrikhanenin çok ilgilendiği Pâ-

Tabii Senaör Ahmet Yıldız
Sordu, ama cevap alamadı...

rîkhaneye dokunmanın nezaketi anlattı. Sovyet Rusya ile ilişkiler konusunu kabucak geçiştirdi. NATO yolu ile surlarını sızması sorusunu cevaplandırmaktan kaçındı. NATO dışı kuvvet kurulması teklifini, «NATO kuvvetlerini rızasız kullanabiliriz» gerekçesiyle lüksüz buldu. Millî Harp Sanayii kurulması talebinde ise, duymazlıktan geldi.

Dışişleri Bakanı, Birleşmiş Milletlerdeki oy kullanılışı dolaşıyile Amerikaya teşekkür etmesini de söyle açıkladı: «Amerika iyi yaparsa iyi, kötü yaparsa kötü deriz. Ona iyi yapın ama kötüsün dijemem. İran da yabancı, Pakistan da. Onları teşekkür edilir, ama Amerikaya edilmez derseniz ve teşekkürde kasıt ararsanız, bunun sağlam bir mantık temele oturduğu söylemez.»

Dış politika tartışmaları, Hükümetin bu suların cevaplarıyla son buldu. Parlamentoda «Amerikayı kurtaran» Çağlayanlı, «1959'da büyük bir basitleştirme ile iyi görünen devlet adamı İnönü» yü överecek ve mildahele hakkını kullanmadı diye CHP'yi tenkidi düşündürmeklerini belirterek tartışmaları tâhiya bağladı. Ama Genel Görüşme, tam bir açıklıkla belirtilmese de, dış politikada değişiklik zorunluluğunu millete duyurmuş oldu.

Fakat iyimserlige yer bırakmayan bir durum da gözden kaçırılmamıştır: Dış politikada bir değişiklik temayüllü çeşitli çevrelerde ne derece benimsenirse benimsenin, Hükümetin böyle bir niyeti yoktur!

Karadenizdeki Amerikan Gemileri

Ajanslar, yeni Amerikan harp gemilerinin Karadenize çıktığını bildirirken, Emekli Kurmay Yarbay Mustafa Ok (CHP - Manisa), Mecliste gündem dışı önemli bir konuuma yaptı ve Türkiye'nin ve bütün Orta Doğunun «atom silahlarından temizlenmesini» istedi. Mustafa Ok, Menderes mirası tabrikçi politikamı sakıncalarını, genis bir tarih ve askerlik bilgisine dayanarak gözler önüne serdi:

«U-2 uçağından sonra Samson'un 90 mil Kuzeyinde bir B-57 Amerikan askeri uçağının

dan aramış politikaya biz Atatürk Politikası diyoruz.

Şimdî şahsi kanaatimizi açıklamak istiyoruz: Bu gibi târikere meydan ve imkân vermemeñoğlu olacağı kanısındayız. Geçmişte faydasını görmedik. Şimdi de faydasına inanmıyoruz. Bu târikelerin dışında kalmağa ve onlara vasita olmamaya itina etmeliyiz. Atom Bombalarının asıl hedefi Atomik Üsler ve Atom atma vasıtalarıdır. Kendimizi Atom taarruzlarına cüzip bir hedef haline getirmeyi akılla bulmuyoruz. Ezilimle Rusya'nın Küba'ya vasisa ederek Amerika karşı girişeceği tehlikeli târikelerin asıl zararının Rusya'dan çok Küba'ya ait olacağını düşünüyoruz. Amerika'nın ayaklarının altındaki bu saatli bombaya ilâ nihaye tahammül etmeyeceği tabidir. Daha gerçekçi davranış olarak çok tarafı vurucu Atom gizleme katılmama kararını bir adım daha ileri götürerek NATO içindeki Danimarka ve İsviçre'yi yaptığı gibi Türkiye ve Ortadoğu Atomik Silahlardan tecrit etmeyi bir politika olarak benimsayabiliriz ve benimsemeliyiz. NATO ve Amerikanın bütün târikelerini bizim kanattan yapmasından kırıldan çok kırıcı olmaktadır ve herhalde Rusya'yı Güney'den devamlı târikete millî menfaat yoktur. Şimdi illüjlerden bazı sorularımız var:

1 — B — 57 Askeri uçağının kalkışı ve rotası Türkiye'de ilgili makamlara bildirilmiş midir? Yoksa uçak düştükten sonra mı haberimiz olmuştur?

2 — Karadeniz'de dolaştığı zaman Harp Gemilerinin Karadeniz'e çıkış maksatlarından Hükümetimiz haberdar edilmiş midir?

3 — Dışen uçağı aramak için çıkış ise 15 gün önceden gitmiş misaadesi istenmiş midir?

Karadeniz'de Amerikan ve Rus harp gemilerinin karşılaşması ile meydana gelebilecek müessif bir olayın Türkiyemizin

Mustafa Ok
«Tarih diyor ki...»

bağına getirebileceği dertleri Göben ve Breslav zırhlılarının tarihimizde tâhihsiz yerlerini hatırlatarak sözlerime son veriyorum.»

Türk dış Politikası

CHP Manisa Milletvekili Emekli Kurmay Yarbay Mustafa Ok, Kıbrıs dolaşımıyle, Türkiye'nin dış politikasını tarih içinde ortaya koymak önemli bir araştırma yürüttü. Mustafa Ok'un verdiği sonuç şu: «Hiç bir ittifak sistemi, millî güvenliğimiz için nihaî bir garanti söylemeyecektir. Politikamıza sahip çok mahrız... Millî güvenliğimizin esas itibarıyle, anlaşmalardan çok devletlerarası dengeye, millî gücümüzle ve basireti bir politika takibine ait olduğunu anlayacak her türkî misali ve tecrübîyi tarihimizde bulmak mümkündür. Rus tehlkesine karşı NATO'nun işlememesi, en can-

İhsan Sabri Çağlayanlı
Usta şerbetçi...

TOPLU SÖZLEŞMEDEN FAYDALANMA

Adil Aşçioğlu

İşçiler adına toplu sözleşme yapma ve özellikle greve karar verme yetkinini işçiler değil de sendikaların tanınmış olması, şüphesiz, sendikalardan bugünkü kuvvetli duruma gelmelerine yardımcı olmuştur.

Sendikalar ötedenberi ve haklı olarak kuvvetlenmek için bir takım çareler ve tedbirler aramışlardır. Fakat henüz tam olarak endüstriyel bir ülkede sınıf bilincine erişmemiş geniş işçi kitelerinin örgütlenmeye karşı ilgi göstermemeleri, sendikaların gelişmesini zorlaştırmıştır. Sendikaların gelişmesine engel olan bu tabii faktöre, işçilerin örgütlenmesini istemeyen bir politik ve sosyal sistemin varlığı da katılmış, elbette Türkiye'de sendikalar Demokrasının vazgeçilmesi birer unsuru hâline gelemezlerdi.

Bununla beraber, işçilerin örgütlenmeleri konusunda sendikaların üzerlerine düşeni daima yaptıkları iddia edilemezdi. Bu durumları pek iyi bilen sendikalar, toplu sözleşme düzenini getirecek kanunu hazırlaması sırasında sendikaların bu kanunu faydalananar kuvvetlenmeleri için gerekli tedbirleri kanuna koydurmayı başarmışlardır.

Nitekim, 274 ve 275 sayılı kanunlar toplu sözleşme yapmak ve greve karar vermek hakkını sendikala tanımak ve üyelerin sendikala olań aida borçlarının bordrolardan kesilmesini işvereneye yüklemek suretiyle sendikaların işçiler üzerindeki otorite kurmalarına imkân vermiştir.

Bundan başka sendika üyesi olmayan işçilerin toplu sözleşme ile sağlanmış haklardan faydalabilme için sendikanın muvafakatini almak ve bir dayanışma aida ödemek zorunda kalmaları ve son olarak beliren Yargıtay kararlarına göre de sendikadan istifa eden ya da çıkarılan üyenin toplu sözleşmeden faydalananmasının son derece sınırlanması, sendikasız işçileri sendikala olmaya, sendika üyesi olanları da sendikaların ayrılmaya zorlamaktadır.

İlk bakışta bu tedbirlerin —işçilerin bir sendika etrafında örgütlenmelerini ve sendikaların kolayca ayrılmalarını ve sendikaların gelirlerinin artmasını sağlanması bakımından—, sendikaların kuvvetlenmesine yardımçı oldukları sanılır. Gerçekten bugün sendikaların birçoğunu üye sayısı ve geliri artışı gibi, örgütlenmiş işçi sayısında da büyük bir artış göze çarpmaktadır.

Sendikali işçi sayısının ve sendika gelirlerinin arttığını gösteren sendikalar bu durumdan haklı olarak memnundurlar ve kendilerine bu imkânı sağlamış olan kanunlardan bu yolda azami derecede faydalananmaya çalışmaktadır. Sendikaların bu tutumları özellikle iki noktada kendini göstermektedir. Birinci, toplu iş sözleşmelerinin sendikasız işçilerle uygulanmaması; diğeri de sendikadan istifa eden ya da çıkarılan işçinin sözleşme ile sağlanmış haklardan faydalananmasının sona ermesidir.

Toplu sözleşme düzeninin başlangıcında sendikalar bu iki noktada işverenlerle uzun mücadelere girmiştir, sendikasız işçilerin ve sendika hürriyeti ile çalışma hürriyetinin sözde savunucusu kesilen işverenleri ikna etmek için bir hayli uğraşmışlardır.

Gerçekten toplu sözleşme ile

sağlanan hak ve menfaatların sendikasız işçilere de uygulanması bu işçilerin örgütlenmeye ihtiyaç duymaları sonucunu doğuracaktır gibi, bunların hiç aida ödememek ya da düşük oranda bir dayanışma aida ödemek gibi bir davranışla sendikaları sendikasız işçilerin sendikaların ayırdılar da şakar gibi bütün imkânlardan rahatça faydalana bilirlerdi.

Simdi sendikalar genel olarak bütün işveren sendikalarına toplu sözleşmenin ancak ve ancak sendikal işçiyi uygulanabileceğini ve sendikasız işçilerin sendikaların ayırdılar da şakar gibi faydalananar faydalama yemek istemeyen bir politik ve sosyal sistemin varlığı da katılmış, elbette Türkiye'de sendikalar Demokrasının vazgeçilmesi birer unsuru hâline gelemezlerdi.

Fakat bu sistem sendikalar için görünüşte sağladığı bütün faydalara rağmen mahzurlarında beraber getirmiş bulunmaktadır.

Gereken sendikalar için bir kuvvet kaynağı olduğu sanılan bu tedbirlerin zamanla sendikalar için birer «zaaf» kaynağı hâline geleceğini gösteren belli ortaya çıkmış bulunmaktadır.

Kanunlardaki sözü geçen tedbirleri başlangıçta hoş karşılayan işverenlerin şimdi bu tedbirlerle karşı koymamaları şüphesiz münahîdir. İşverenler bu tedbirlerle saygı göstermekle toplu sözleşmede kendilerine taraf olan sendikayı gerçekten işçiyi karşı kuvvetlendirmektedirler, fakat buna karşılık işverenlerin sağladığı şakarlar da küfürsünemem. İşverenlerin bu yolda şakarlarına en uygun olan taral sendikaların bir sınıf örgütü olmaktan çok, imtiyazlı bir işçi sınıfının temsilcisi hâline gelmemelidir. Gereken sendikalar işçi sınıfının işleri:urlarının kurduğu örgütler olup, işçi sınıfının şakarlarından sürükleyen ve yalnız üyelerine değil sınıfının şakarlarını düşünen bir örgüt olduğunu zayıflatmak istemeli.

Toplu sözleşme ile sağlanan haklardan sendikasız işçilerin faydalandırılmamasının asıl zararı, geniç ölçüde ve uzun sürede yine sendikali işçilere dokunmuştur.

Gereken sendikalar işçi sınıfının işleri:urlarının kurduğu örgütler olup, işçi sınıfının şakarlarından sürükleyen ve yalnız üyelerine değil sınıfının şakarlarını düşünen bir örgüt olduğunu zayıflatmak istemeli.

Toplu sözleşme ile sağlanan haklardan sendikasız işçilerin faydalandırılmamasının asıl zararı, geniç ölçüde ve uzun sürede yine sendikali işçilere dokunmuştur.

Gereken sendikalar işçi sınıfının işleri:urlarının kurduğu örgütler olup, işçi sınıfının şakarlarından sürükleyen ve yalnız üyelerine değil sınıfının şakarlarını düşünen bir örgüt olduğunu zayıflatmak istemeli.

Bunun her zaman doğru bir iddia olduğunu kabul etmeye imkân yoktur. Nitekim endüstriyel ülkelerde bile, toplu sözleşme düzeninin yerleşmiş olmasına rağmen işçilerin coğuluğunun henüz sendikalaşmamış olduğu görülmektedir. Hattâ bazı ülkelerde belirli bir işyerine girdikten sonra sendika üyesi olmadan işe devam etmenin, bazı ülkelerde de işyeri ile toplu sözleşme ile sınırlı bir işi zümresine belirli bir oranda ücret zamımı yapmakla aslında hiçbir zarara uğramamaktadır.

Bu tâbii sendikaların işçileri sendikaların etrafında toplu sözleşme yapmış olan sendikalar işe girmenin imkânı olmasına rağmen, sendikalar işçi sayısını artırmak mümkün olamamıştır. Bu da göstermektedir ki, işçileri sendikalar hâle getirmek için onları toplu sözleşmeden faydalandırmamaya, işsiz bırakma gibi zorlayıcı tedbirlerle sendikacılığı istenen seviyeye çıkarmak ve tam olarak geliştilip kuvvetlendirmek mümkün olamamaktadır.

O hâlde işçilerin sendikalara sadece ücret artışı için üye olacaklarını düşünmek yanlış olur.

Aynı şekilde bir sendikada üye olan işçi o örgütün yönetiminden memnun olmayı bilir, bu takdirde çekilmek ya da sendika yönetimini tenkit etmek en tabii hakkıdır. Bu gibi hâllerde üyenin toplu sözleşme ile sağlanmış haklardan yoksun bırakılmak gibi bir tehdit altında kalması belki bir süre için onun sendikadan ayrılmamasını, ya da sendika yönetimini tenkit etmesini önleyebilir. Fakat bu durum sendika ile üye arasındaki bağlarla ilişkili ortaçları «rüşhanı» bir duruma girmeleri sağlanmış olurdu. İşverenler de bu durumdan faydalananar işçilerin örgütlenmemesinin ortaya çıkacağı gibi bütün imkânlardan rahatça faydalana bilirlerdi.

İşverenlerin çok beğenikleri ve korudukları sendikalar da bu çeşit örgütlerdir.

Aslında işverenlerin sendika yönetiminin işçilere karşı zor tedbirleri kullanmasını kolaylaştırmaları ve bu çeşit hareketleri desteklemelerinin sebebi de, sendikaların gürmüs bir dönemin bütünü bozukluklarına alıştırmak ve bulastırmaktır. İşverenler sendikaların bürokrasının yerleşmesini memnulukla karşılamakta ve desteklemektedirler. İşverenler, sendika yöneticilerinin yüksek ücretler almak, burjuva hayatı sürmek suretiyle temsilcisi oldukları kimselerden, onların yaşayış ve düşüncelerinden ayrılmaları için ellerinden geleni yapmaktadır.

Toplu sözleşme ile sağlanan haklardan sendikasız işçilerin faydalandırılmamasının asıl zararı, geniç ölçüde ve uzun sürede yine sendikali işçilere dokunmuştur.

Meseleyi, İzmir Milletvekili Mustafa Uyar, Bütçe Komisyonunda tazelemiştir:

«1965 yılı üzüm mahsulü i-

çin devlet Tariş'e 60 milyon kilo üzüm alma yetkisi vermiş ve

Tariş bu mübabaayı yapmıştır.

Bunun için bir çok depolar kitalamış ve üzümler depolanmış tur.

Masraf konusunda bir örnek

olmak üzere depoların metreka resini 70-80 liradan kiralı-

şı olduğunu belirtmekle yetinice

gim.

Bu üzümlerin Tariş tarafından ihracı, devlete herhangi bir kulfet yükleyeceğidir. Fakat belli birkaç tâcîci daha çok zengin etmek için geçen ay içinde şakarları bir kararname ile bu üzümleri, mahdut sayıda ihracatçı firmalar, firmaların ihracatı temin ettikten sonra, istediği depoda, istediği kadar ve istediği şekilde almak yetkisi tanınmıştır. Böylece, devletin milyonlarca lirası heder edilmiştir.

Hükümeti, devletin alehinde bir karar almayı sevmeden sebep ve amiller nelerdir? Bu üzümleri, hangi firmalar satılmış? Bu satış için herhangi objektif bir kuras tesbit edilmiş midir? Yoksa Bakanlık tarafından Tariş'e su su firmaların satın diye bir emir mi verilmiştir?

Bu önemli sorular, Meclis kürsüsüne getirilmelidir.

BİR AÇIKLAMA

Geçen haftaki sayımızda Oda lar Birliği Başkanı Sürrî Esver Batur'un bir beyte Başbakan ziaret ettiğini ve AP Milletvekili Reşat Özarda'nın «Tasarruf Bonosu Tüccarları için Nereden Bulduñ Kanun Teklifi»nden duydukları endişeleri belirttiği ni yazmıştık. Haber, YÖN'ün yayındıktan dokuz gün önce bas ka yayım organlarında da çıkmış, fakat tezhip edilmemiştir. Ancak YÖN'ün yayımı üzerineki ilki, Başkan Sürrî Esver Batur, YÖN'e telefon ederek, Reşat Özarda'nın kanun teklifini tamamen tasvip etmediğini belirtmiştir. Bizi sadece sevindiren bu açıklamayı, kanun teklifini hasralı etmeye çalışan AP yöneticilerine dairur ve onların tâcîciler temsilcilerinden çok tücâr tutumu bırakarak Özarda'nın «Nereden Bulduñ» tekli sine yeşil işık yakmalarını temenni ederiz.

dim edin; solu temizliyelim» dileye bu görüşlerden yararlanmaya çalışiyorlar. Alman gazete, bu görüşleri söyle özetliyor:

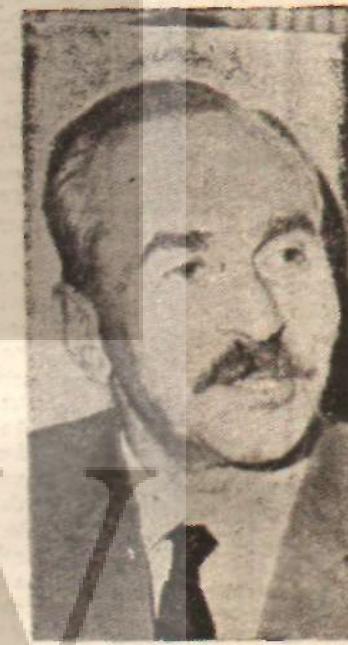
Türkiye ile Sovyetler Birliği arasındaki yaklaşma politikasından kuşvet alan asrı soçuların toplantıları «İşçi Partisi» parlamento girmiştir ve komünist propagandasını hatırlatan bir işbaşı çeşitli taleplerde bulunmaya başlamıştır. Toprak ve büyük arsalarnı taksimi, ekonomikin, bankaların, sigorta şirketlerinin, dis ticaretin ve endüstrinin devletlesmesi, Batı kredileri için her türlü şart reddi, Doğu ile sıkı işbirliği, NATO, Avrupa Ekonomik Topluluğu ve CENTO ile olan anlaşmaların feshi, petrolün devletleştirilmesi, İstanbul'daki Patrikhanenin sura disi edilmesi bu taleplerden bazılarıdır. Bütün bunların arkasında grev tehdidi, birlikte ileri sürülen talepler ise, gelişme halindeki hiçbir memleket kesmeyeceğ ve iç harbi gize almadan kabul edemez.

Türkiye'de harbin sonundan beri ilk defa olarak, çok kuvvetli coğuluğu dayanan bir hükümet iş başındadır. Fakat böyle bir hükümet bile bu şekildeki talepleri yerine getiremez.

Cünkü bunların gerçekleştirilemesini mümkün kılacak maddi imkânlar asla mevcut değildir. Bu durum, aynı derecede tehlikeli olan JCI sonucu yaratılabilir. Bunlar dan biri hükümetin muhalefetin bertaraf etmesi, ve bu suretle diktatörlüğe ve dolayısıyla ordunun müdahalesına yol açması, Tâcîci ise aynı cereyanların gelecek sezonlarda oylarını, Türkiye'yi gitgide daha çok sola sürüklerebilecek şekilde artırmalıdır. Yeni Türk hükümeti, on yıl boyunca silen ihmallerin mirasçıdır. Bu hükümet ancak yabançı memleketlerin de mevcut güçleri kavramaları ve bunları yenmeye yardım etmeleri halinde başarı sağlayabilir.

TİP İzmir Kongresi

TİP'in İzmir İl Kongresi, çok konuşma ve büyük siyasi partiyle içi dış temaslar kurma rekoru kırın Amerikan Başkan solosunun huzurunda yapıldı. Tabii konular, esas itibarıyle, Amerika'nın Türkiye'deki davranışları üzerinde döndü ve Başkan solos, sadece TİP'lilere ait sayasına çok yandağı fikirleri bol bol dinledi.

Mehmet Ali Aybar

Kongrede bir konuşma yapan Genel Başkan Mehmet Ali Aybar son olayları dile getirdi: «AP iktidarı, Anayasayı bir yana atarak, ekonomiye, besabâ, kitâba sîrî çevirerek sadece Amerika'nın doslugu ve Meciste kaldırılan elliñ sayice çok olmasına dayanarak işleri yürüttü. tarîbin aksine ters yönde kullanılmak istenen bir çığnulğun, keskin sirke misali, kabina zarar vereceğinden şüphesi olmamalıdır.

Empyrealist gözüyle Türkiye

Adalet gazetesi, çeşitli Alman gazetelerinin Türkiye muhabiri olan Franz Cancig'in birkaç gazete birden yayımlanın makalesini iftihârla sayfalarına almış. Makale, emperyalist gözyle Türkiye'nin nasıl göründüğünü göstermesi bakımından ibret verici. Emperyalistlere yarınma çabasındaki yerli çevreler de «Sol tehlîkeler çok büyük. Bize para verin, yar-

Johnson'un memleketimizdeki elçisi Büyük Mecliste tartışılan bir konuda taraf tutarak demeç vermek hürstahlığını göstermektedir. AP iktidarı el altından Enosis'i desteklemiş olan Amerikaya toz kondurmaktadır. Türkiye, tarihin en kritik günlerini yaşıyor. Türkiye, uyanan ve özgürlüğe yürüyen bir dünyadan ortasında bu gidiş sırı çevirmiş olarak yaşayamaz. Anayasaya mutlaka uyulanaçak, emperyalizmin nüfuzunu kıracak olan köklü döñüşüler mutlaka gerçekleşecektir.

TİP'in bir açıklaması

TIP Genel Sekreter Yardımcısı Sayın Kemal Süker'den şu açıklamayı aldık, aynen yayınlıyoruz:

Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar, Kıbrıslı ilgili konuşmasında, Millet Meclisinde, askeri müdahale tezini savunmadı, Kıbrıstañ silahlı kuvvetlerimize veya Kıbrıslı Türklerle silahlı saldırılarda bulunulacak olursa, bunun bir savaş nedeni (casus belli) sayılacağına kesin bir dille şimdiden bildirilmesini isted. Bunun, Kıbrısa çıkışma yapmaktan başka bir şey olduğu aktıktır.

Gerçekten Makarios hükümetinin bundan böyle meşru hükümet olarak tanınmayacağı da ilan edildiğine göre, bundan böyle silahlı saldırılardan, adayı silahlı ısgal altında bulunduran ve teminatçı devletlerden biri bulunan Yunanistan hukukunun sorumlulu olacaktır. Ve Türkiye, Yunanistan'a karşı meşru müdafaa hâlinde bulunacaktır. Yani Türkiye yalnız Kıbrısta değil, başka bir bölge de Yunanistanla savaşa tutuşabilecektir. Bu görüşün, Kıbrısa çıkışma yapılmışını isteyen görüşlerle bir ilişkisi olmadığı ortadadır. Türkiye İşçi Partisi, silahlı kuvvetlerimizi Kıbrısta tutmağa devam etmek ve silahlı saldıruları Yunanistanla bir savaş nedeni sayımı şimdiden kesinlikle belirtmek suretiyle Yunanistanı müzakereye yanaştırmamın mümkün olduğu incindadır.

Makarios'un tanınmaması meşesine gelince; söz konusu olan Makarios'un şahsi değildir. Meşrulüğünü kaybeden Makarios hükümetidir. Biz, Kıbrıs Rum hükümetinin muhatap alınmasını teklif ettik. Gerçekten garanti anlaşmasındaki taahhüdü bilâfîna Kıbrıs Anayasasını çiğnemis ve Adanın bütünü üzerinde otoritesini yürütemez duruma düşmüş olan Makarios hükümeti meşrulüğünü kaybetmiş fiili bir kuruluştur. Makarios hükümetini tanımamamız, Rum cemaatinin lideri olarak Makarios'u konferansa katılmamasına şiphesiz engel değildir.

Üslerden arınmış, Milletlerarası garanti altında tarafsızlaştırılmış, her iki cemaiatin eşit haklarına dayanan tam bağımsız federal bir Kıbrıs Cumhuriyeti tezini Yunanlılara ve dünya kamuoyuna kabul ettirebilmek için, Türkiye'ni İlhaç peşinde koşmadığını, antiemperyalist bir politika izlediğini kesif bir propaganda ile ve bu yöndeki davranışlarımızı ortaya koyarken, bir yandan da Yunanistanı Kıbrıstaki askeri birliğimiz varlığı ile müzakere mânâsına oturtmakla çalışmak, bugün için denenecek tek barışçı politikadır ve biricik gerçekçi yoldur.

YÖN'ün Notu:

Sayın Aybar'ın konuşmasını, olduğundan pek farklı aksertidigimiz incindadır. YÖN, Aybar'ın konuşması hakkında aynen şunları söylemiştir: «Aybar, TİP'in bilinen Kıbrıs görüşünden biraz farklı bir tez ortaya attı: TİP, bütün partilerin aksine, şimdide kadar askeri müdahale tezini açıkça savun-

muş değildi. Halbuki İnönü, on gün kadar önceki başta toplantıda, «askeri müdahale yolunun kesinlikle kapandığını» belirtmiş ve Johnson mektubunun açıklanmasını bunun için istemiştir. Bu yeni duruma rağmen, TİP'in askeri müdahale tezini son günlerde benimsenmiş olması dikkati çekti. Aybar'ın getirdiği bir başka yenilik, Makarios'ın ne Birleşmiş Milletlere, ne de Türkiye'ye hukuka muhatap sayılmasını belirtmesi oldu. Halbuki TİP'in başından beri tezi, iki cemaat ile Türkiye ve Yunanistanın bir yuvarlak masa konferansına oturmasıydı. Devlet Başkanı Makarios, Rum cemaatinin lideri olduğunu göre, Makarios'u muhatap saymak demek ifilen, Rum cemaatinin katılıcağı Yuvarlakmasa toplantısını reddetmek anlamına gelmektedir. Ayrıca 4 Mart 1964 tarihli Güvenlik Konseyi kararında da açıkça belirttiltildeği üzere Birleşmiş Milletler, Makarios'u muhatap olarak seçmiştir. Tefferrüattaki bu ufak karışıklıklara rağmen, TİP'in Kıbrısa çıkışma yapmasına karışmadı...» diyecek.

Gerçekten Kıbrıs konusunda defalarca görüşünü açıklayan TİP, ilk defa olarak «Makarios'un gayri meşruluğu» tezini or taya atmakta ve bu yenil görüşten çıkan sonuçları klâsik hukuku gözüyle geliştirmektedir.

«Devlet Başkanı olarak gayri meşru», «cemaaat lideri olarak meşru» bir Makarios ayrıntı, nazariyat kalan bir hukuk anlayışı ile mümkündür. Fakat sosyalist gerçekçiliğe ve TİP «Yuvarlakmasa tezi» ne uygun söylemaz. Bütün dünya devletleri ve Birleşmiş Milletler, Makarios'u Devlet Başkanı olarak tanımaktadır. Türkiye de, Kıbrıs Devlet Başkanı Makarios'un temsilcisini muhatap sayıp Birleşmiş Milletlerde onuna yanyana oturmaktadır. Ve Makarios, Rum cemaatin eskisinden çok daha hâkimdir. Gerçek bu iken, Devlet Başkanı Makarios'u gayri meşru ilân etmek, silahlı adadaki cemaatlerin kenara bırakarak, onların dışında bir çözüm yolu aramak demektir. Bu tutum ise, Sayın Aybar'ın hükümet programı müzakerelerinde de belirtti, «Türkiye, Yunanistan, Türk ve Rum toplulukları ile bir Birleşmiş Milletler temsilcisinin katılıcağı Yuvarlakmasa teklifi ile çalışma halindedir.

Kıbrıs gerçeği bir kenara bırakılıp Makarios'un gayri meşru ilân edilmesinin mantiki sonucu, teminatçı devlet Yunanistan'a dönmek ve diplomasisde ağırlığı silâha terketmek demektir. Nitekim bu durunada devletler hukukunun incelikleriyle örtülmek istenmesine rağmen, açıklamada da belirtildiği üzere, Yunanistan'a savaş söz konusu olmaktadır. Savaş sözünü ise TİP, YÖN ün yazısında belirtildiği gibi yine telâffuz etmektedir. TİP'in esas tezi, emperyalizme karşı devletlerin Türkiye saflında seferber ederek Birleşmiş Milletlerde çoğulluğu kazanılması ve artan diplomatik ağırlığımız sayesinde, meşelezi çözülmeli dir. Antiemperyalist devletlerin hepsi Makarios hükümetini meşru tamîdikleri ve barışçı bir çözüm yolu seklinden yana oldukçalar için TİP şimdîne kadar Makarios hükümetini gayri meşruluğu gibi, esas tezi zayıflatacak bir mesele üzerinde hâkî olarak durmus deildir. Kabul etmek gereki ki, Genel görüşmelerde ilk defa ortaya atılan «gayri meşru Makarios ve Yunanistan'a savaşa seklinde İlâveler, antiemperyalist devletlerin tutumundan avrildiği içi, esas teze çelişmektedir.

POLİTİKA VE ÖTESİ

Türk, Türk'e kalabilmek

Bugün baş meselemiz Türk, Türk'e kalabilmektir. Belki buna şanşanızınız olacaktır, ama gerçekten meselemiz Türk, Türk'e, çözümlemekten yoksunuz. Kıbrıs'a çıkışma yapamadığımız ve Amerika'nın buna karıştığını söylüyor eski Hükümet... Hemen bir ses yükseliyor:

«— Amerika, Türkiye'nin Kıbrıs'a çıkışma yapmasına karışmadı...»

Bunu bir Türk söylese, oturup Türk, Türk'e tartışacağınız.

«— Karıştı...» diyeceğiz. O da:

«— Karışmadı...» diyecek.

Karışış karışmadığını aramızda konuşacağız.

Öyle olmuyor.

Amerika'nın Türkiye'deki Büyükelçisi, iki parti arasındaki anlaşmazlığı katılıyor ve hemen taraf tutuyor:

«— Amerika, Türkiye'nin Kıbrıs'a çıkışma yapmasına karışmadı...» diyebiliyor.

OTUR, OTURDUGUN YERDE, DİYEMEDİK

Türk Hükümeti de Amerika Büyükelçisine dönüp:

«— Oturduğum yerde otur. Bizim işlerimize karışma...» diyemiyor. Hattâ Hükümet tutan gazeteler bu katılmadan sonsuz bir kıvanç duyar:

«— Görüldünüz mü, hanı Amerika'lılar Kıbrıs çıkışmasına karışmışlardır? Bakın Amerikan Büyükelçisi karışmadıklarını söylüyor... Yuh size!...» gibi utanmadan alkış tutuyorlar.

Bilinen belli bir gerçektir ki, Amerika, Kıbrıs çıkışmasına karışmıştır. Sakal o kadar ele vermişizdir ki, karışması, bugünkü koşullar içinde, olagandır da. Amerika'nın bundan sonra karışmalarını önleyecek çareler arayalım. Karıştığı bir işte, karışmadığını söylemek suretiyle oyalanmayı bırakalım. Amerika'nın Kıbrıs çıkışmasına karışması o kadar önemli değil, Amerikayla içli dışlı oluşumuzun bir sonucudur bu. Bundan sonrasına bakalm. Amerika'yı bundan sonra iç işlerimize nasıl karıştırımıyacağımızı yollarını araştıralım.

Bunu söyleken bir de bakıyoruz ki, Amerika Büyükelçisi, birincisinden daha büyük bir gaf yapıyor. Bilinen bir gerçeği örtmeye çalışıyor. Eğer iktidar partisi grup çoğulğuna dayanarak Mecliste, Anayasayı çığ niyerek Senatoda, Johnson'ın İsmet Paşa'ya, İsmet Paşa'nnı Johnson'a yazdığı mektupların okunmasını önlemeseydi gerçekler açık olarak halkımızın gözü önüne serilecekti. Kimse de Amerika'nın Kıbrıs çıkışmasına karışmayı karışmadığını tartışmayacaktı. Fakat biz, Amerika'nın Türkiye üzerindeki etkisinden kurtulmak isterken, bizi Amerika'nın etkisi altında çok sokmak için çaba gösterenler var. Ne olacak, bunun sonu?

NATO DEĞİL, AMERİKAN ÜSSÜ

Amerika Türkiye'ye iyice yerleşmiştir. Tıpkı Vietnam'da olduğu gibi... Türkiye üzerinde oynamakta, baskısını artırmak, gidilip sürdürmek istemektedir. Bizi, kendi meselelerimizde, Türk, Türk'e bırakmıyor. Türk, Türk'e kalmamızı istemiyen, bunda çıkar uman çevreler de buna yardım etmektedirler. Ulusal onurumuza dokunan bu half greenleri de ellerindeki araçlarla halkımızın gözünden düşürmeye, ıssız, aç bırakmayı cağırmaktadırlar. Amerikan çevrelerin gücü Amerika'yı savunmaya yetmediği içindeki, araya Amerikan Büyükelçisi de girmiştir. Bir Türk yurttaşı imişesine, partiler arasındaki tartışmaya katılmış, yargılı etmektedir.

Oysa her günü olaylar Amerikayı da, Amerikan Büyükelçisini de, Amerikan çevrelerini de yalanlamaktadır. İşte Diyarbakır Radar İstasyonundaki hırsızlık olayına Türk polisi ve Türk Adliyesi karıştırmamıştır. İşte, İzmir'deki Çiğli Hava Üssündeki PX'den kaçak mal kaçırınları Ağır Ceza Mahkemesi karşısına çıktıgımız zaman, bunlar,

«— Burası NATO Üssü değil, Amerikan Çiğli Hava Üssü 116 ncı müfreze PX'dir. NATO'ya değil, Amerika'ya bağlıdır.» demişlerdir.

Türkçe'nin alın yazısını eftine verdigimiz insan:

«— Buralar NATO üsleridir» derse, ve Amerikalıları herkesin gözünün içine baka baka savunursa, Amerikalının mektubunu, ona cevap olan mektubu, herşeyi göze alarak

okutmasa, Amerikalı böyle yan çizmiş çok mu?

Türk hazinesinde Amerikalı ... verdiğimiz Türk Parası vardır. Türkiye'de, Türklerin ayağını basmadığı Amerikan işleri vardır. Amerikan gizli emniyeti ile işbirliği yapan Türk gizli emniyeti vardır. Türkiye'ni üzerinden Amerika'nın bağımsızlığını engelliyen etkisini yokedelim, diyenleri işbu örgüt izlemektedir. Türk gizli emniyeti servislerinden kendi istekleri ile veya emekliye ayrılmak suretiyle ayrılanlar, Amerikan şirketlerinde dolgun ücretlerle iş bulmaktadır.

Bütün bunlar bize neyi anlatır?

ASİL BÜYÜK TEHLİKE

Bugün Türkiye'nin ne sagecilik, ne solculuk, ne dincilik, ne padişahçı dâvâsi vardır. Böyle olsa bile, bunların hepsi Türk'tür. Türk, Türk'e kaldığımız zaman, kendi aramızda bu anlaşmazlığımızı çözümlemek olanaklarına sahibiz. Bize bâzılar tartışır, kendi aramızda bunun çarelerini buluruz. Bütün bunların üzerinde Türkiye'de bir Amerikan etkisi ve bu Amerikan etkisinde çıkarlarını bulan şeyleler vardır. Asıl tehlikeli olan da budur. Ötekileri tehlikeli göstermek istiyenler, Amerikan etkisini örtmek için bunu yapıyorlar. Türk gizli haber alma servisleri üzerinde Bilgehan ve Feyzioğlu çarpışa dursun, asıl Amerikan gizli servisleri bunu tepeden tebessümle seyrediyorlar. İpin ucu onları elinde.

Bugün Amerikan etkisini Türkiye üzerinde kaldırırmak, diyenler bunun acısını çekiyorlar. Yarın, kendileri çekeceklerdir.

Biz herseyi gözle alarak bunları açıkarlarken, bir yurtseverlik görevi yaptığıma inanıyoruz. Bir Türk yazarı olarak bunları söylemekten yâmiyacağız. Gündüklerimizi ve sezdiklerimizi açıklıyacağız. Bugünden yazdıklarımızdan kişisel zararlar gördük, ama bir çok şeyle de açığa döküldüğünden memleket için yararlı oldum. Bugün Doğan Avcıoğlu ve İlhami Soysal için «devlet surruńı açıklamak»tan ötürü girişilen kovuşturmalar bu açıklık çabasının sonucudur. Dâvalar görüldükten nice kepazelikler ortaya dökülecektir. Türk yargıcı, Türk savcısı, Türk kamu oyu bunları öğrenecektir.

GÖRÜNÜŞ «GENEL DURUM VE

Amerika bunu bir kez de, ta Sivas Kongresi sırasında, Türkiye'yi Amerikan Mandası altına sokmak istediği zaman denemiştir. O zaman başarı sağlanmadı. Bugün başarı sağlayacağını umuyor. 1965 yılında, bizi 1919 şartlarına yeniden sokmak istiyorlar. Büyük Atatürk, «1919 yih 19 Mayısının 19 uncu günü Samsun'a çıktı. Genel durum ve görünüş» derken memleketin koşullarını gözlerimizin önüne söyleyecektir:

«...Padişah ve Halife olan Vahdettin soysuzlaşmış, kendini ve yalnız tahtını koruyabileceğini umduğu alçakça yollar araştırmaktadır. Damat Ferit Paşa'nın başkanlığında Hükümet, gücsüz, onursuz, korkak, yalnız padişahın isteklerine uyumsa ve onunla birlikte kendilerini koruyabilecek herhangi bir duruma boyun eğmiş.

Ordunun esinden silâhfâri ve cephanesi alınmış ve alınmaktadır...

(...) 15 Mayıs 1919 da İtilâf devletleriň uygun bulmasyla Yunan ordusu Izmir'e çikarılıyor.

(...) Durumun korkunçluğu ve ağırliği karşısında her yerde, her bölgede bir takımı kışlalı kurtuluş yolları düşünülmeye başlanmıştır.

Kıbrıs gider, ordumuzu NATO stratejisinde, millî savunma stratejisine geçirmeye çabalıken, belki, 1919 şartlarını tüm olarak yaşamamaktayız.

Ama bugünkü «genel durum ve görünüş» de yürek ferahlateri değildir. Amerika'nın Türkiye üzerindeki etkisi biz bundan kurtulmaya çalıştıkça, yardımcı çevrelerle artırmaya çalışmaktadır. Bunu dikkat çekenler, Atatürk'e yapıldığı gibi «bolşevik» like suçlandırmaktadır.

Zaman, Vahdetin'le birlikte pîyi pîyi toplayıp kaçanların mı, yoksa bu yurta Türk, Türk'e kalmak isteyenlerin mi haklı olduğunu gösterecektir.

Ve bizler bunu göreceğiz...

Mehmed Kemal

Prof. Dr. Muammer Aksoy açıklıyor:

Amerikalıların madenlerimize el koyma manevraları

Petrol konusu parlamaya başladığında, zamanın Başbakanı İnönü, Amerika'ya sormuştur: «Sen Amerikan Devleti misin, şirket temsilcisi mi?» Amerika derhal şu cevabı vermiştir: «Ben Amerika devletiyim, şirket temsilcisi değilim.» Ne var ki, gerçek çok farklıdır. Amerikanın Türkiyedeki yetkilileri, maden ve petrol şirketlerinin temsilcileri gibi davranışlılardır. Eski Amerikan Büyükelçisi, Dışişleri Bakanımıza başvurarak Etibank'ın boraks rafinerisi kurmasını, Borax Consolidated tekeli yararına olarak - durdurmuştur! Amerikan Yardım Teşkilatı (AID), Etibank'ın Karadeniz bakırlarını işletmesini devamlı baltalamış, AID Başkanı Grant, Etibank Genel Müdüriyeti'nden Amerikalı sermayedarlara bir şans tanımamasını istemiştir. Mr. Grant, İnönü Hükümeti'nden döşürüldükten sonra, Mr. Ely'nin ünlü Maden Kanunu tasarışının 14 Nisan 1965'e kadar Meclise sevkedileceği hakkında Bakan Mehmet Turgut'tan söz almıştır. Prof. Dr. Muammer Aksoy'un Etibank Genel Müdürü Tahsin Yalabık'ın görevine iadesi için aetiği dava dilekçesinde yer alan bu açıklamalar, madenlerimizi bekleyen tehlikeyi gözler önüne sermektedir.

BÜYÜKELÇİ HARE VE BORAKS

Boraks ve asit borik imalinde kullanılan bor minerali, ticari anlamda 1850 yılından beri memleketimizde Sultançayı'ndan madenlerinden üretilip Bandırma'dan ihrac edilmektedir. 1865 yılında sözü geçen madenin imtiyazı, yabancı bir şirkete verilmiş (Compagnie Industrielle des Mazarines), 1887 yılında bu imtiyaz «Borax Consolidated Limited» adındaki ve bugün memleketimizde Türk Boraks Madencilik Anonim Şirketi adıyla faaliyette bulunan şirkete geçmiştir. Bu şirket, 1890 yılına kadar yalnız memleketimiz madenlerinden faydalananken, bu tarihten sonra çalışmalarını Güney ve Kuzey Amerika'ya yürütmüştür. Özellikle Amerika Birleşik Devletlerinde 1927 de bulunan rezervleri, yılda 1 milyon tonluk bir üretmeye ulaşılacak şekilde genişlettirilken, memleketimizin üretimi yilda 12000 tondan yavaş yavaş 3000 tona kadar düşmüştür, ve 1950 den sonra da, üretim faaliyetini tamamen durdurmuştur. Bu arada hiçbir arama yapmadan ve cevher bulan yerli müteşebbislerin eillerinden, bu sahaları işletmemek üzere satın almıştır. 1956 yılında Maden Teticik ve Arama Enstitüsü tarafından rastlanılan ve ruhsatları derhal Etibank'a devredilen sahaların rezervleri tespit edilinceye kadar, memleketimizin bu servetinin önumu tamamen örtülü bırakılmak istenmiştir.

Emet İlgesi Hisarcık mevkiinde o zaman 16 milyon ton civarında tahmin edilen bu rezervlere el atmak isteyen yabancı şirketi, 10 Eylül 1957 de Etibank'a 66 sayfalık uzun bir rapor sunarak:

1) Memleketimiz cevherlerimin, dünya piyasasında rekabete karşı koymayıcağını,

2) Politik amaçla, tesis kurulmak isteniyorsa, çok küçük bir rafinerinin kurulmasıyle yetinilmesini,

3) Bir rafineri kurmaktansa, ham cevher ihrac etmeye fayda olduğunu ve bunu ancak kendilerinin yapabileceğini,

4) Çoğunluk payı kendilerine bırakılan bir ortaklığa kurulduğu takdirde, 20 bin ton ham cevher ihrac edebileceklerini,

5) Yakın bir gelecekte Türkiye 30 bin ton ihrac ederse, bunun bir sürpriz olacağını belirtiyorlardı.

İste bu anda, yabancı firma Tahsin Yalabık'ı karşısında buldu. Ortaklığa yapılmadı ve sahaları Etibank yalnız başına geliştirmeye başladı.

Bu kere başka oyunlara başvuruldu. Yabancı Şirket Etibank'a devredilen ruhsat sahalarının «bor» sahası olmayıp «bor tuzi» sahası olduğunu iddia ederek onu bir çıkmaza düşürmeye çalıştı. Etibank, sahalarını kurtarabilme için, 1958 yılında Millet Meclisinden tefsir kararı çıkarmak zorunluğunda kaldı.

Etibank ilk bor minerali istihsalını, 1958 yıl sonlarında yapmağa başladı ve ihracatın seyri aşağıdaki şekilde oldu:

1958 de 1521 ton, 1959 da 500 ton, 1960 da 5003 ton, 1961 de 8500 ton, 1962 de 30681 ton, 1963 de 43656 ton, 1964 de 56926 ton, 1965 de 70000 ton (tahmini), 1966 de 100000 ton (program).

Etibank'ın önderliğinde, özel teşebbüsün ile birlikte, memleketimizin ihracatı 1964 de 125.000 ton, 1965 yılında 160.000 tona ulaşmıştır.

Ancak, Etibank'taki görevinden ayrıldıktan sonra da Tahsin Yalabık bu konuda mücadele etmek durumunda kalmıştır. Çünkü Birinci Kalkınma Plansı hazırlık devresinde, Madencilik Özel İhtisas Komisyonu Başkanı olarak çalışan Yalabık, 20 bin tonluk bir boraks rafinerisini plâna ithal ettiğince, firma buna haber almış ve böyle bir teşebbüsün Türkiye ekonomisine zarar getireceğine dair rapor hazırlıyalı Komisyonu kararından çevirmeğe çalışmıştır.

Ayrıca adı geçen şirket, bu cevherin stratejik maddeler arasında olduğunu ileri sürürek, Batı blokunun COCOM anlaşmalarında demir perde gerisi memleketlerine ham madde ihracını yasaklamıştır. Böylece kendisi ürünlerini dilediği gibi satarken, memleketimizi bu ticaretten uzun yıllar yoksun bırakmıştır.

Plâna öngörülen 20 bin tonluk boraks rafinerisini kurmak Etibank'a görev olarak verildiğinde, Batı blokundan, boraks alanında teşekkül etmiş kartel yüzünden hiçbir ciddî teklif alınamamıştır. Bunun üzerine Polonya ile bir anlaşma imzalayan Etibank'ın bu teşebbüsü de, Amerika Sefiri (Mr. Hare) tarafından zamanın Dışişleri Bakanın başvurulmak suretiyle iki yıl için durdurulmuştur (yıl 1962).

Etibank, adı geçen tesislerde 1964 yılı sonunda başlayabilmiştir. Dünya boraks ticaretini elinde tutan kartel, memleketimiz ekonomisi aleyhine çabalardan burada da son vermemiştir. 1955 yılında 6224 sayılı Yabancı Sermayeli Teşvik Kanunundan faydalnamayı sağlanmış ve memleketimizden ihrac edeceğine cevherin kâr transferinden bir kısmını alıcılarla iade etmek suretiyle, 1959 da tonu 42 dolar olan cevherlerimizin fiyatının bugün 20-22 dolar'a düşmesine sebep olmuştur. Bu tutum, son dört yıl içinde en az 10 milyon dolar kaybetmemi sunucunu doğurmıştır.

Bütün bu çabalardan rağmen, cevherlerimizin Avrupa hattâ Amerika pazarlarına girmesini önleyen firma, nihayet 6224 sayılı Yabancı Sermayeli Teşvik Kanunundan faydalananak, Türkiye'de rafinerileri kendisi kurmak üzere mîracat etmiş, fakat bu defa yine Tahsin Yalabık'ın raporlarıyla mağlûbiye ugurmuştur. Firma, Yabancı Sermayeli Teşvik Komitesince reddedilen taleplerini Maliye, Sanayi ve Ticaret Bakanlarından kurulu İtiraz Komisyonuna götürmüştür. Bu talep bir yıldır ne red ne de kabul edilmiştir.

Adı geçen yabancı şirketin temsilcileri, her hükümet değişikliğinde Tahsin Yalabık'tan şikayeti olmuştu. Yalabık ise, her defasında ilgililer nezdinde, hesap-

larıyle, delilleriyle bu şirketin yaptığı teşebbüslerin memleketimiz ekonomisine fayda yerine zarar getireceğini ispatlamıştır. Bu mücadele halâ devam etmektedir ve edecekter. Ancak surasını kaydetmek isteyen, Tahsin Yalabık'ın Boraks konusundaki bu mücadele, onun Etibank Genel Müdürlüğü'nden uzaklaştırılmasının gerçek sebepleri arasında yer almaktadır. Yabancı şirketlerin aşırı savunucusu eski Enerji Bakanı Mehmet Turgut, daha önce başladığı günden itibaren yabancı şirketlerin arzu ve heveslerine mani olmayan Yalabık'a karşı billyük bir husumet duymuş ve kendisile uğraşmaya başlamıştır.

A.I.D. BAŞKANI GRANT VE BAKIR

Bakır üretiminin memleketimiz ekonomisinde yeri büyütür. Yurdumuzda yalnız Etibank'ın, biri Murgul'da diğer Maden'de olsa üzere iki izabehanesinde yılda 26.000 ton bakır üretmektedir ki, bunun cari dünya fiyatlarıyla tutarı 40 milyon dolardır. 1954 yılından beri işletilmekte olan rezervlerin tönörleri gittikçe düşmektedir. İretimi devam ettirebilmek için teşise her yıl ekler yapılmaktadır.

Gerek işletilen madenlerin genişletilmesi, gerekse Karadeniz bölgesinde bulunan yeni cevher yataklarının işletilmesi üzerinde çalışmalar yapılmış, projeler hazırlanmış, fakat yazık ki, bu projelerin finansmanı için, Etibank daima dış kredi kaynaklarına gönderilmiştir. Bu yabancı kaynaklar, kendi politikaları içinde bize daima müşküler çıkararak, projeleri finanse etmemiştir; yabancı firmalarla ortaklık yapılması ima ederek, bu yönde sonuca ulaşabilmek için oyalaşma siyaseti gülmüştür. Ortaklığa talip firmalar ise, daima mevcut işletme ve rezervlerimize göz dikmişler, 1956 yılından itibaren ilgilenen firmalar, hep Ergani Bakır İşletmesinde ortaklı teklif etmişlerdir. Yurdumuzda yeni bir gelir getirmeyecek olan, aksine mevcut gelirle dış ortak yaratmak istiyen bu tekliflerin görüşmelerini yürüten Tahsin Yalabık'ın red cevapları, yabancı şirketlerin ve ya temsilcilerinin daima şikayetine yol açmıştır.

Karadeniz bölgesinde Kûre, Espiye ve Çakmakkaya mevkilerinde yer alan Etibank'a ait bakır sahaları, sırasıyla binde 35, 25 ve 15 bakır ihlâva etmektedir ki, Amerika'da işlenen cevherlerin ortalama tönörli binde 7,5 dur. Bulgaristan binde 4 tönörli cevherden bakır üretmekle ve bu na rağmen tesisler, yıllık üretim 65 bin tonu sağıyacak surette genişletilmektedir. Etibank ise, çok daha zengin olan yataklarını isletebilmek için dolar aramak yüzünden yıllar kaybetmektedir. Projeler, yaklaşık olarak üç yılda sarfedilmek üzere 10 milyon dolara ihtiyac göstermektedir. 1958 yılındaki devalüasyona rağmen, Etibank ihracat sayesinde memleketi aşağıda kaydedilen milyonlarca dolar kazandığı halde, ihtiyacı bulunan 3 milyon dolar için, yabancı kaynaklara göndermektedir, onlara muhtaç ve onların müsa-

desi olmaksızın programını gerçekleştirmek duruma düşürülmektedir. Evet Etibank Memlekete, 1955 de 20.231.662 dolar, 1956 da 26.296.691 dolar, 1957 de 22.804.049 dolar, 1958 de 13.936.295 dolar, 1959 da 16.480.826 dolar, 1960 da 19.356.403 dolar, 1961 de 10.542.511 dolar, 1962 de 13.596.683 dolar, 1963 de 12.478.738 dolar, 1964 de 17.720.973 dolar, 1965 de 30.500.000 (tabmini) dolar kazandırmıştır ve 1966 de 36.000.000 (program) dolar kazandıracaktır.

Yabancı finansman kaynakları, projelerinizin yabancı bir müşavir firma tarafından tasvirini istemektedirler. Yabancı müşavir firmanın ücreti 80-140 bin dol-

Mart 1965 sonlarında Bafadan hazırlanan Maden Kanunu hazırladığını bildirerek, dan bir nüsha sağlamaşını iğne tasarı nüshasıyla birlikte istemiş de, Bakan, «Dün 14 Nisandan önce Meclise sunerek, izahat dahi istememiş

Nisan 1965 de Bakan Maden Müdüriyetinden Borax Consolidated Yalabık, raporun gizliliği ve temişi de, Bakan'dan «menzim, o da bizde yok; yabancı kütüyorumuz» cevabını almıştır.

civarındadır. Bu dolarlar için de Etibank Amerikan Yardım Heyetine (AID ye) giderilmektedir. A.I.D. İdaresi, bu dolarları vermek için, tam 18 ayda Etibank'a sorguya çekmekle yine de krediyl vermemektedir. Yalnız bu arada bir yabancı firmalarla ortaklığa için önce Etibank'a başvuruları, sonra da siyasi baskına basılmıştır. Proje 10 milyon dolara ihtiyac göstermektedir. Üç yıl sonra yılda en az 20 milyon dolar değerinde üretim yapılacaktır. Yani memleketimiz geçiken her gün 70 bin dolar kaybetmektedir. Tahsin Yalabık'ın tekrar Etibank'a Genel Müdür olarak atandığı ande 180 gün kaybetmiş bulunuyor. Tahsin Yalabık, konuya, yukarıda zedilen şekilde Amerikan Yardım Heyet Başkanı Mr. Grant'a ve Başbakan Yıldırım'a anlatmıştır. Mr. Grant, kendinden Amerikalı sermayedarlara bir şans sunmasını istemiştir. Bu şans verildi, fakat Amerikalı sermayedarlari, Etibank'ın binde 100.000 ton üretim yapıp yılda 15 milyon dolar kâr sağlayarak işletmesi de bu halde, diğer iki cevher yatakları ile birlikte üç madene 3.125.000 dolar met buçmektedir ve bu miktar ile de Etibank kendilerine yüzde 25 ortak yapmak istediklerler. Gelir olarak da, ilk üç yıl, onu takip eden üç yıl tesis ve dan sonraki dört yıl da tesis yatırım bütçelerinin ödenmesinden sonra, Etibank'a da 630 bin dolar kâr hesaplamaktadır. Görüllüyor ki, bu konuda Amerikan sermayedarlari, memleketimizin sadece kâşının daha bugünden 1.5 milyon dolar sağladığı bir işletmeler topluluğuna tak olmak ve yillere sonra aneak 630

Ministresi Mr. Hare

dolar kâr vermek gibi hiçbir iktisadi ve aklî ölçüye sahip olmayan ve ancak bir çeşit soygunculuk olarak nitelendirilebilecek bir manevra içinde idiler.

Konu Tahsin Yalabık tarafından bütil teşviriyle Devlet Plânlama Müsteşarlığına aksüttürilmiştir. Adı geçen İdarenin alınan 9.8.1965, 27.9.1965 ve 30.11.1965 tarihli yazılarında, «Şimdiye kadar yabancı sermaye teklifleri memleket menfaatleri yönünden faydalı bulunmadığından kabul edilmemiştir...»

«Mevcut dört rezervin iyi bir şekilde değerlendirilmesiyle bakır üretiminin yılda 60 bin tona çıkarılması kolaylıkla mümkün olabilecektir. Bu ise, en az 60 milyon

Bakan Mehmet Turgut, Mr. Ely tarafından tasarısından kendi dairesine, Etibank Genel Müdüriyeti bunmuştur. Tahsin Yalabık, götürdü. Ancak bu konuda bilgi vermek Mr. Grant ile konuşulup, Tasarımın istiyorlar. Vaktimiz yok» diye

Mehmet Turgut, Etibank Genel Müdürü ilgili gizli raporu istemiştir. Ve hem hakkında bilgi vermek istemeyen kalkınması için para lâzımlı getirmesi lâzım, onları siz ür-

dolarlık değer veya 50 bin tonun ihrac e-dilmesiyle 50 milyon dolarlık döviz geliri demektir... «Yurdumuzda çok eski yıldan beri bakır madeni işletilmekte ve bakır ihracatı yapılmaktadır... «Türk teknik bilgi ve tecrübesinden yararlanarak tüm bakır madenlerimizin en iyi şekilde (optimum) değerlendirilmesi anlayışıyla bu günük bakır üretiminin sür'atle arttırılması mümkün ve gereklidir» denilmekle, Tahsin Yalabık'ın tutumu, Devlet Plânlama Teşkilâtına da desteklenmiş bulunmaktadır.

Bütün bu çabalara rağmen, yabancı firma temsilcileri Bakanlık merdivenlerini aşındırmakta, memleketin altın yumurta yumurtlayan tavuğu aç bırakılmaktadır. Ve Tahsin Yalabık da, bu konuda memleket menfaatlerinin en titiz surette bekçiliğini yaptılarından, Etibank Genel Müdüriyetinden uzaklaştırılmıştır.

KÜRE PIRİTLERİ

Küre piritlerinin işletilmesi de, aynı surette döviz ihtiyacı bahanesiyle senelerde geliştirilmemiş, yabancılarla pazarlık konusu olmuş, nihayet tamamen yerli teknisyenlerimizin çabaları sayesinde işletmeye geçirilmiş.

Ödemis'teki Halkköy Civa madeni, 230 bin doların sağlanması başarılımadığından 10 yıldan fazla bekletilmiş, nihayet yüzde 100 yerli imkânlar ve kendi teknisyenlerimizle başarılı olmuştur. İşte Tahsin Yalabık, başlangıçtan beri bu madenlerin kendi döviz ve para imkânlarımızla ve kendi teknisyenlerimizin hazırladığı projelerle işlenebilcecen savunagelmiş ve sonunda o-

nun tezine Devlet Plânlama Teşkilâtı da katılmıştır. Onun bu davranışını ve ulaşımı sonuç yüzünden çıkışları haledar olan yabancı sermaye, Yalabık'a karşı husumet beslemiştir, bu da yabancı sermaye hayranı siyaset adamlarını Tahsin Yalabık'a karşı biraz daha târik etmiştir

FERROKROM TESİSLERİ VE MILLİYETÇİ ATAÖV

Rantlı ve kârlı olmayan bu tesis, bir Fransız grubunun devamlı siyasi baskısı altında yaptırılmış, buna karşı direnen Tahsin Yalabık, 1958 yılında zamanın Başbakanına yapılan şikayet üzerine görevinden uzaklaştırılmış istenmişse de, o zaman sindikinden daha az ölçülü olan iktidar, konuya incelemekle Ziraat Bakanını görevlendirmiştir, neticede Yalabık'ın haklı olduğu anlaşıldıktan, kendisi yerinde bırakılmıştır.

Tahsin Yalabık'ın direnmeye rağmen tesisler yapılmış ve 70 milyon liraya mal olmuştur. Fakat üç yıllık çalışma sonucunda zarar 32 milyon liradır. Fransız grubunun yüzde 40 payı bulunan bu şirketin iflası mukadderdir. Fabrika halen Etibank'tan aldığı 70 milyon liraya yaklaşan krediye tüketimle mesguldür. Şirketin tasfiye edilmesi için Fransız grubu siyasi baskı kullanmaktadır. Fransız grubu şirket sermayesinin çoğaltımasına razı olmamakta, zararları karşılamamakta ve Etibank'a ve memleket'e pek zararlı olan protokollerini imzalatmağa çalışmaktadır.

Tahsin Yalabık, işin başlangıcında olsu gidi gibi şimdi de memleket için zararı bu olay karşısında durmadan milcade hâlindedir. Başlangıçta olduğu kadar şimdi de haklı olan Yalabık'ın Fransız grubunca yapılan zararlı teklifleri kabul etmemesi karşısında yabancı firma, konuyu Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının götürmüştür. 9-11 Eylül 1965 günleri, o zaman Bakanlık Müsteşarı olan ve bugün aynı makamda Bakan bulunan İbrahim Derin-

rimenkul üzerinde bir mülkiyet hakkı olarak tescil ettirmek,

- Ruhsat sayısını sınırlayarak Devlet Teşebbüslerinin madencilik yapmalarını kısıtlamak,
- Devlet tarafından istimlaklı imkânsız kılmak,
- Yabancı unsurlara yerlilarından fazla imtiyazlar tanımak,
- Bugün büyük münakasalarla sahne olan Petrol Kanunundaki malli, idari ve transfere ilişkin hükümler, Türkiye'nin daha da aleyhine formüllerle 'Maden Kanununda yer vermek,
- Madencilik yapmak isteyen yabancıları, 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanununun kontrol süzgecinin dışında tutmak.

Çoğunluğu aynı zamanda Anayasamızda da aykırı olan bu çözümleri getiren kanun tasarisinin derhal Türkiye Büyükkâ Millet Meclisine götürülmemesi için, Amerikan Yardım Teşkilâtına, her gelen Bakan nota benzer bir ifade taşıyan yabancılarla başvurulmuştur. Buna karşı Bakanlık ilk uyarın kimse Tahsin Yalabık olmuştur. Tasarıyı incelemek için çeşitli tarihilerde Komisyonlar kurulmuş, fakat hiçbir zaman lehinde mütlâa getirmemiştir. Mesele halâ kapanmamış ise de, Ely projesi de Meclise götürülememiştir. Hem de Mehmet Turgut'un 14.4.1965 tarihine kadar Meclis'e sevkedileceğini Mr. Grant'a vadetmiş olmasına rağmen... İşte yabancı sermayenin heyecanla beklediği bu kanunu karşına çıkmış olan Etibank Genel Müdüriyeti bu tutumu, vurgun şeklinde kâr pesinde olan yabancı sermayeyi, Tahsin Yalabık'ın muhakkak surette başının yenmesinin şart olduğu kanaatine ullaştırmış, yabancı sermayeyi güçlendirmenin büyük bir suç sayılacağına inanan Mehmet Turgut'u da, Yalabık'ı karşı her gün biraz daha artan bir mücadeleye sevketti.

MEHMET TURGUT'UN MARİFETLERİ

Mart 1965 sonrasında Bakan Mehmet Turgut, Mr. Ely tarafından hazırlanan Maden Kanunu tasarisinden kendi dairesinde bulmadığını bildirerek Etibank Genel Müdüriyeti bundan bir nüsha sağlamasını istemiştir. Tahsin Yalabık, götürdüğü tasarı nüshası ile birlikte Bakan'a bu konuda bilgi vermek istemise de, Bakan «Dün Mr. Grant ile konusuk. Tasarımın 14 Nisan'da önce Meclis'e sevkini istiyorlar. Vaktimiz yok» diyerek izahat dahi almak istememiştir.

İste Mehmet Turgut, o zamana kadar hiç mesgul olmadığı maden konusunda yabancı uzman tarafından hazırlanmış bir kanun tasarısını da bir kere dahi olsun okumadığı gibi, Maden Yüksek Mühendisliği ve Etibank Genel Müdüriyeti ve senelebilir bu konular içinde yoğunluklu Tahsin Yalabık'ın izahını dahi lüzumsuz saymıştır.

Ancak Tahsin Yalabık, daha Hüdâ Orâfîn Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığında sırasında, Bakanın tertiplediği bir Özel Danışma Komisyonunda henüz Etibank Genel Müdürü değil iken özel teşebbüslerin temsilcisi olarak bu projenin memleket için ne derece zararlı olduğunu belirtti ve bu sebeple Komisyonaki diğer sahiplerin takdir ve tebrikleri ile karşılaşlığı içindir ki, projenin savunucuları arasında damgalanmış bulunmaktadır. İşte Mehmet Turgut, bu durumu ilgili çevrelerden öğrenmiş bulunduğu günden, yalnız Yalabık'ı bu konuda dinlemeden yetinememiş, aynı zamanda o Etibank'ta bulundukça yabancı sermayenin arzisine göre hareket edilemeyeceğini kavrayarak, Tahsin Yalabık'ı bu görevden uzaklaştırmanın şerefleri o günden araştırma başlamıştır. Nitelikle daha Nisan ayında Etibank Genel Müdüriyeti'ni iki sahsa teklif etmemiştir, onun bu kasımda isbat etmeye yeter mahiyettedir.

Nisan 1965 de Bakan, Tahsin Yalabık'tan «Borax Consolidated (London) firmasının Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunundan faydalananmaz üzere Ticaret Bakanlığının yaptığı müracaat üzerine teşkil edilen ve Yalabık'ın da katıldığı heyetin hazırladığı gizli rapor»u talep etmiştir. Tahsin Yalabık, yine şâhsında bulunan rapor nüshasını Bakan'a sunmuş, gizliliği ve önlisansı bususunda bilgi vermek istemise de, Bakanın «memleketin kalkınması için para lâzım, o da bizde yok, yabancıların getirmesi lâzım, onları siz ürküttürsünüz» cevabını almıştır. Bakanın bu beyanı, hem bilmediği bir konu ve okumadığı bir gizli rapor karşısında Etibank Genel Mü-

dürü hakkında nasıl ön fikirleri olduğunu göstermeye yeteceğ niteliktedir.

KABLO SKANDALI

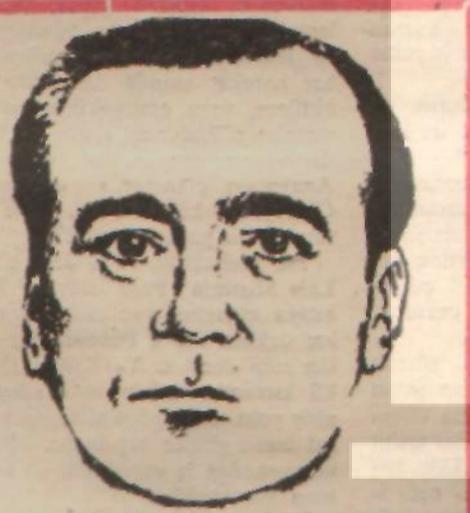
Bütün bu sıraladığımız faaliyetler, Tahsin Yalabık'ın 1954 yılında Etibank'ta idari görevde geçtiğinden beri, memleketimizin kalkınmasında büyük rolü olması gereken madencilik ve sanayi dâvâsında yaptığı savaşlar ve bu dâvâya kazandırıldığı büyük prensip başarılarıdır. Bunların yanı sıra Tahsin Yalabık, adı geçen mîsesesi,ının ve millî iktisadını korunması bakımından, daha bir çok münferit adımlarla memleketi milyonlarca lira kazandırmayı yolunu bulmuştur. Mesela Etibank'in yatırımları için lüzumlu Çelik - aliminyum na-killerin Türk - Kablo Anonim Ortaklığı adındaki yüzde 72'si yabancı sermaye ile kurulmuş şirketten satın alınmasına karşılık direnen Tahsin Yalabık, dört yıllık ihtiyaç için 225 milyon liraya satılmak istenen bu kablolar yerine, aynı kabloların 158 milyon liraya alınmasını mümkün kılacak başka teknikleri sağlamıştır. Bu suretle memleket 4 yılda en azından 5 milyon dolar ve 85 milyon lira tasarruf etmiş olacaktır. Teferruat ile tâhil edilmesi, bir hayli zafan alacak olan bu konuya ana çizgileriyle aydınlatmak, yabancı sermayenin yatırımları alanında ne gibi oyunların döndüğünü ve Tahsin Yalabık'ın bu oyunların karşısına daima hem bilgi ve hem de cesaretle nasıl dikkidini göstermek bakımından pek faydalı olduğu içindir ki, sadece şu kadarını arzetmekle yetinmeyiz:

Yabancı sermayenin savunuculuğunu yapanlar bu meselede durumun inceliklerini bilmeyenleri kolayca aldatabilecek bir tezle ortaya çıkmaktadır. O da, bu şirketin yerli bir şirket sayılması gerektiği, aynı zamanda Etibank'ın ortağı olduğu, bu sebeple de mamulleri Etibank'a paralelya satmış olsa bile, ondan sipariş yapılmasının halinde memleket iktisadiyatının daha kârî çıkacağı görüşü idi. Tahsin Yalabık, bu genel fakat aldatıcı iddiaların, hesaba vurulduğu zaman ne kadar yanlış olduğunu ileri sürmüştür ve bizzat Bakan önlünde kalem kalem fiyat tâhilâleri yaparak, bu firmadan sipariş yapıldığı zaman, memleketin hem döviz bakımından ve hem de hazine gelirlerini bakımından zararlı çıkacağını isbat etmiştir. Türkiye'de fâaliyette bulunan bu yabancı firma beher ton kâblonu tam maddesi için 468 dolar transfer etmektedir. Bu halde, dış pazardan mamulleri ambalajlı olarak Izmit'e teslim edilmesi üzere 460 dolara mübâya edilmesi imkânını varlığını ortaya koymustur. (Bu imkân halâ da mevcuttur). Bu firma, ton başına 100 dolar kadar dâr transfer edeceğini, sonuç olarak, ton başına transferin en azından 568 dolarla yükseleceği meydandadır. Böylece, Etibank'ın Çelik - aliminyum nakilleri tonunu 11.300 liradan satmak isteyen bu firmadan sipariş etmesi halinde, memleketin, 4 yıl içinde tamamlanacak yalnız bir proje için 226 milyon lira ödemesi gerekecektir. Mîvekkilimin sağlamak için mücadele ettiği siparişte ise, fiyat sadece 158 milyon liranın ibaretti ve bunun 75 milyon lirası Gümruk ve diğer vergiler yoluyla vine Hazineye intikal edecekti. Eski Enerji Bakanı olan Mehmet Turgut, siparişin sözde yerli olan bu firmadan ton başına 9080 lira üzerinden yapılması yazı ile bildirmiştir ki, bu halde dahi, firmaya 158 milyon lira yerine 180 milyon lira ödenmesi olacak ve yine aynı yüksek döviz transferi yüzünden memleketin daha fazla döviz kaybetmesine sebep olunacaktır.

Kalâ ki, himaye edilmek için uğraşan bu firma, 8.3 milyon dolar yatırım yapmak üzere mîsaade almış iken, sadece 1.2 milyon dolarlık teçhizat getirmiştir, tesisi tamamlamak için de 17 milyon lira tutarında kısa vadeli yerli ticâri kredi kullanma yoluyla gitmiştir. Bu şekilde yapılan bir yatırım, yabancı sermaye yatırımı olarak nitelendirmeğe de imkân yoktur. Bu, yabancı firmaların, faizini bize ödeterek - yani maliye ilâve ederek - kârını yabancı sermaye imâs gibi transfer etme hakkını elde etmek üzere yerli parayı kullanmasından ibaretir.

İste Etibank Genel Müdüriyeti'nin, «memleket zararına fakat bazı zümre ve çevrelerin çıkarına iş görmek isteyenlerin dâvâsında dikkilmesi, onu özel çâkarlarının ve yabancı sermaye savunucusu siyaset adamlarının nefret ettiği bir tip haline getirmiştir.

Tahsin Yalabık, Etibank Genel Müdüriyetinden uzaklaştırılmak suretiyle yabancı şirketleri memnun etmek amacıyla girdiğimizdir.

MADEN KANUNU VE MR. GRANT

Bugün yürürlükte olan Maden Kanunu, günümüzde kadar çeşitli değişikliklerle düzeltildi, fakat ilgili daire bu kanunu uygulayacak kadar teşkilatlandırmak tezhip edilmemiştir. Bu bakımından sıkıştırıcı ve tenkitleri dâvet etmektedir. Bu durumu bir fırsat bilen yabancı kaynaklar önce Maden Kanunu modernleştirilmesi kampanyasını açmışlar, sonrasında da Kaliforniya'lı bir hukukçu olan Mr. Ely - ücretini de kendileri ödemeyerek - bir kanun tasarısı hazırlatmışlar ve Bakanlığa sunmuşlardır. Bu bir tasarı olmaktan ziyade, konulmak istenilen prensipleri sırasıyla rapor durumunda olup hedefi: — Yabancıların maden haklarını gay-

KIBRIS'Lİ BİR MÜCAHİT KONUŞUYOR

Eski Mülkiyelilerden Kıbrıslı mücahit İsmet Kotak'tan bir mektup ve Kıbrıs Türk'ünün görüşünü yansitan bir yazı aldık. Mektubu ve yazıyı yayınlıyoruz:

İki yıldan beri hayatını devam ettirmek durumunda iken silahını yanından ayıramaz hale ulaşan Kıbrıs Türkü hakkında bugüne kadar hep dişta konusmuştur. Kıbrıs Türk Basını olarak burada yapığımız yayının işgülzarlar tarafından muhtelif sebepler ile sürülererek gerek İstanbul'a, gerek Ankara'ya ulaştırılmıştır, bu yolla susturulduğunu dikkate alarak, Londra vasıtasyyla bu satırları elinize ulaşmak teşebbüsüne girişti.

Mükkiye sularında her sürülenlerin tümünü kullanma-ya gayret ederken içte ve dışta özgürlüğü korumanın ne demek olduğunu, tadarak anlayanlardanız. Kıbrıs'ta Zafer, Boz-kurt ve Halkın Sesi gazeteleri, Kıbrıs Türkünü sesini du-yurmayı gayret etmektedir. Ancak yine de istenue Ankara'ya duyurulamamaktadır. Dâvaya inanan, her tehlkeyi göze alır. Şimdi bunu deniyoruz. Sesiniz Türkiye'nin ortasından istihneli, Kıbrıs gerçekleri bilinmelidir.

Hocam Sayın Sadun Aren ile Mümtaz Soysal'a, aracılığınız ile, buradaki Mülkiyelilerin selâmını sunarım. Aralıktaki buldukça, Kıbrıs durumunu ilteceğiz.

Her yerde, her konuda son söz söyleyen derginiz, Kıbrıs'a ulaşan tek yayın organıdır. Sesinizi, gür sesinizi istemek bize bağıtarılk vermektedir. Cepheden kucak dolusu selâmlar.

İSMET KOTAK
Zafer Gazetesi Sahip ve
yazarlarından - Kıbrıs

Türk mücahitleri silâh elde bekliyorlar

title suçu atmağa gayret etti. Ama suçu kim?

Türk milleti suçu mu arıyor? Kıbrıs Türkü suçlulu mu işaret ediyor? Biz dâva peşinde miyiz? Açık konuşalım; Kıbrıs Türk suçu aramıyor! Her seye rağmen dâva peşindedir. Lâfımızı ağızımıza tıkamıya çalışanlara rağmen haykırmak istiyoruz: Anavatan, Kıbrıs konusunda ders almak istiyorsa bunu Kıbrıs Türkünden öğrensin! Devre devre ortaya çıkan yeni durumlarla birbirimizi it-ham-edeceğimize, geleceği aydınlatmak için bir karara varmak daha yerinde bir hareket olsa gerektir!

Kıbrıs Türkine sorulursa, ne İnnöni, ne Ürgüplü, ne de kısa devrede Demirel kümeleri isteneni vermemişlerdir. Bunun nedenlerini, cesaretsiz tutumları ele alarak saatlerce tartışmak arzusunda değiliz. Ve bunu gereksiz bularuz. Biz, bizi çıldırın noktalar üzerinde durarak, geleceğe bakmak isteriz.

Türkiyeyi Başbakan olarak sekiz ay idare etmiş olan sayın Ürgüplü dedi ki: «Kıbrıs dâvâsında daha ne istedigimizi tesbit etmiş değiliz.. İki yıl Dile koyay İki yıl demes! Eza - cefai içinde geçen koca İki yıla rağmen mi? Rumların yıllar önce başlattıkları mücadeleye rağmen mi? Dün yacaca tanınan, bilinen bir meseleye rağmen mi?

Bağköy bölgeli silâh Rumlar ve Yunan askerleri tarafından kuşatılırken, Lefkoşa ekonomik abluka altına alınırken Sayın Ürgüplü Başbakanı ve Kıbrıs konusunda yapacağı ekişti bilmemeli idi! Vay cehah! Kıbrıs Türk! Halbuki aylar öncesi Millet Meclisi İnnöni hükümetine müdahale yetkisi vermiş, ve sayın Ürgüplü iktidar koltuğuna kurulduğu gün, bu yetkinin devam ettiğini ilan edip durmuş, Kıbrıs İşinin kendili hükümet günlerinde sona ulaşacağını en yüksek perdeden haykırmıştı! Zaten Kıbrıs Türk'ü sayın Ürgüplü'nün sesini bir de iktidarı devrederken gider ayak iştebilmiştir!

İnönü hükümetleri, yapmayaçağı, işler için yetki almakla tamamıştı. Halbuki, o gün konuşanlar bugün de Kıbrıs konusunda hâlâ konuşmaktan geri durmamaktadırlar. Dün Nihat Erimler, Suat Bilgeler Kıbrıs içinde en önde koşmakta, en yetkilili tavsiyeci olarak bilinmekte idiler. Bugün yine, aynı kişiler aynı istekle yanmaktadır, aynı faliyette kendilerini tek yetkili görmektedirler. Halbuki İsviçrede, Londra ve Birleşmiş Milletlerde bu kişilerin hattâ temsil ettileri hükümetin politikaları

iflas etmiştir! Kıbrıs Türkü ay-ni kişilerin ileri çıkışını içi ürperecek izlemektedir!

Kıbrıs Türkü cesur bir hükümet başkanının kılıcı ile çözülecektir. Bugline kadar, beklemek ve karşı tarafın adımlarını izlemekle vakit geçirilmiş, her hareket anında da «Oldu-bitilere, veya emirvakilere müşsamaha edilmeyecegi» ilân edilip durmuştur. Bugün de «Papaz Anayasayı çiğnerse..» deniyor. Çığneyecek bir anaya, elle tutulur bir yasa kaldı ise??!

Biz muhakkak 1570 dek gibi Lala Mustafa Paşa heybeti ile adaya çırpmaya yapılması tarafistır. Buñon önceden de ilân edip durduk. Ya Kıbrıs Türk kuvvetlendirilsin veya adaya giriş yolu tesbit edilsin! Karşı taraf bunu gizlice yapmıştır. Biz konuşmadan iş yapmasını ne zaman başaracağız?

Türk toplumunu her şeyden habersiz sananlar alantıyorlar.

Dünya tarihinde özgürlük için mücadeleye atılmış, sayısı buncadır olduğu halde saflarında yüksek sayıda üniversite mezunu kişi bulundurmus bir toplum daha gösterilemez. Mükkiye mezunu, Hukuk mezunu, doktor, öğretmeni, esnafı işçisi aynı mevzide, aynı düşmanı gözlöüyor fakat dışta dolananları da iyi bilir.

Kıbrıs Türkü gerçek mânada bir hamle yapılması gereğine inanmaktadır. Bunun yolunu işaret etmiştir: Derhal Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ilân edilmeli ve iki-ili bir anlaşma ile Türk ordusu adaya sokulmalıdır. El-alemin iki yıl önce yaptığı barış buglin yerine getirelim! Adaya giriş de varsun bu işi bilenler tesbit etsinler!

Türk toplumu, dâvanın parti çıkarları için ele alınmasına karşır. Türkiyede her şey parti çıkarına alınmadığı gün «Atatürk Türkiye» denebileceğine inanlanlardanız!

Kıbrıs Türkünün sabrı taşmış tur. Ufalanın tek nokta sudur: Artık mutlu bir sona ulaşılmalıdır. Bizans oyulları karşısında kuvvetli bir Türkiye isteriz! Kıbrıs Türkü, dâvayı olumlu sona ulaşırak cesur bir hükümet Başkanını özlemektedir!

İSMET KOTAK

YÜZYILLARDIR TÜRK HALKININ

GÖNLÜNDEKİNİ DILE GETIREN BÜYÜK HALK OZANI

EN GÜZEL ŞİRLERİYLE

Hazırlayan: Cevdet Kudret

300 Kurus

YEDITEPE YAYINLARI

P.K. 71, İSTANBUL

(YON - 003)

Beria Onger
ATATÜRK DEVİRİMİ VE KADINLARIMIZ
Çıktı

Bu ilginç kitapta: Atatürk devrimi ve kadınlarımız — Kadın, özgürlük ve siyaset — Hukuki eşitlik ve kadınlarımız — 27 Mayıs 1923'de kadın — Çalışan kadınların korunması — Kadınların siyaset gücü — Kontenjan yarısında kadın — Aydın kadınlarımıza çağrı — Kadın sorunlarında yabancılılaşma — Bir konferans — Siyasal haklar günü

— Ve bazı eleştiriler yer almaktadır.

Güzel bir kapak içinde Fl: 5 Lira
Genel dağıtım: UGRAK KİTABEVİ — Beyazsaray, Beyazıt
YON - 007

Dursun Akçam'ın röportajı :

KANAYAKLILAR

2

GÜL ÖMRÜ KUL OLANLAR

Kısa süren gençlik yıllarında bir takım baskılılar, korkular, altında kız oğlan birbirleriyle kaçmak yoluyla görüşme, konuşma olanağı zor bulabilirler. Su yolunda, tarlada, bahçede «bir kerecik baktı geçti» lere yetişirler.

Delikanlılar kızları daha çok damların üstünden gözetlerler. Kızlar eve girip çıktıktan işaretlerle anlaşmaya çalışırlar. Saç taramış, içten gerilmiş kasket yanı kırılmıştır. Ağzda sigara, çoğu sefer omuzda paltolu delikanlıyı damlarda gören kızlar, gürer, gürer, tırlı bahanelerle kül döker, odun, tezek götürürler. Kapı - bacayı sileşüpürürler.

Kız baktığı zaman, delikanlı şapkasını çıkarır, bir yarım daire yapar. Kızın gönüllü varsa o da baş örtüsünü açar, yeniden bağlar. Gönülslülerin manileri de var:

Damlarda durma yiğit
Buyığın burma yiğit
Babam sana kız vermez
Ah edip durma yiğit.
Delikanlı tırlı yerlerde, ten-
halarla kızın yolumu keser:
— Senin uğruna baş koymu-
yorum!

— Bu işin ucunda kan var!
— Kız beri bak! Beni beğen-
mivor musun?

— Sana yan bakanın anasını
avradım...

Fırsat bulamazsa bir lâf çak-
kırır:

— Devyusun kızı kinalı kek-
lik!

Zorla güzellik kolay mı? Ahi-
zının pavunu:

Citimi çit ederim
Ucunu bit ederim
Senin gibi oëlanı

Pesime it ederim!

Oëlan direnebilir:

Atladum daldan dala

Elin değil yaprağa

Kız seni almayınca

Girmem kara toprağa!

Cök ileri giderse daha ağrını
ışırır:

Kar yağar kepek gibi
Kız oğlan ipek gibi
Ne peşime düşmüştür
Yal yemiş köpek gibi!
bu kez de o yalvarur:
bu kez d eo yalvarur:

Amana gel zamana gel
Dolan bizim harmana gel
Eğer fırsat bulamazsan
Kalburu al samana gel!
Eller du, r söz edebilir. İşler
daha çokmaza girebilir:
Harman yeri toz olur
Eller duyar söz olur.
Anan baban duyarسا
Kavuşmamız zor olur.
Kız yine de bir yolunu bulup
gelmemesi ister:

Oğlan gider öküze
Dal boyun süze süze
Hiç bahane yok ise
Su içmeye gel bize!
Karankık yaz geceleri, buluş-
ma olanlığı hazırlar. O zaman
da ay doğar, oğlan korkar:

Ay ışığı gelemem

Aya perde olamam

Ay bulutla gırse

Bağlaşalar duramam!

Öyle derler ama yine de gö-
remezler birbirlerini. Aracılara
söz gönderir, söz alırlar, gönüllü
bağları sunarlar. Oğlan kiza,
yüzük ayna, kuru üzüm, şeker
yollar, şekerleri uçlarından ısı-
tararak öyle gönderenler olur.
Kız oglana, düğme, boncuk yollar,
yağlı yollar, saçını yolar
yollar. Oğlan boncuğu, düğmeyi
şapkasının içine diker.

Baba bildiği okur. Başlık
nerden bol gelirse... Kız üzün-
liğünü iletir:

Oğlan adın Reşit
Gün dağlara düşüktür
Verdiğin gümüş yüzük
Parmağınmdan düşüktür!
Coğu kez umutlar sönümüş,
tatlı döşler tuza buz olmuştur;
Karpada kın oturur
Kın kişi yem götürür
Baldırkı şen gülümde
Bu yıl baykuş oturur.

Zoria yapılan, çıkar işin ya-
pılan işin adına yan-kader di-
yorlar, takdiri illahı diyorlar. Kız
buna da isyan ediyor:

Bu yazı yazı değil
Elim terazi değil
Silerim yazı sen!
Gönlüm hiç razi değil.
On beşlik çiçeği burnunda
kızın elli beşlik ihtiyar dula ve-
rilmesi görüleğelen olaylardan-
dır. Kızın kurtuluş umudu ko-
casının ölümüne kalmıştır:

Beni sattılar pula
Verdiler bir yaşı dula
Dulu yıldırım vura
Belki canım kurtula!
Kör olası para, kör olası baş-
lıktır bütün bu dertlere salan.
Neylersin ki «yiğit yarasız, yar-
parız» olmuyor:

Oğlan adım Aslanır
Gel kaprı seslendir
Babam sana kız vermez
Binlikleri seslendir.

Beyler ağalar elinde halkın
destanı yüğrulmuştur. Beyin ko-
nuştuğu yerde beyinler durur,
diller susar. Beyler ağalar mu-
rat verir, murat alırlar. Pac
(haraç) ister, can alırlar. Babası
kızı vermez sevgilisine. Kız ha-
ber iletir oglana:

Leğemenin hasna
Kar yağıyor yazına
Kiraklılar basmadan
Yalvar köy ağasına!

Gemi azıya, ölümü göze
kaçar sevgililer. Korkular
yük! Kurtuluş zor! İşlenir,
vüstürler, yakalanırlar:

Kaçam kurtulam dedim
Düştük dağlar arına
Bizkeklik onlar avcı
Kryddar canıma!

**KALIRSAM ONUN
ÖLÜRSEM YERİM**

Aracılardan olmazsa bir ya-
man olur gencekkilerin işi. Ara-
ci, arada aldıkları ile geçinir,
kız - oğlannı da kimi doğru, kime
yalan lâflarla geçirir, avun-
tu verir. Hep kalıp sözler döner
dolaşır ortada. Örneğin:

— Kız dedi ki, örürsem yeri-
nim, kahrsam onunum!

— Dedi ki acele etmesin,
başlık parası kazansın, evini, e-
şigini düzeltsin odayan sonra...

— Dedi ki, altını, kemeri,
bezibirliği tek mil isterim. İki
kat has, dört kat ham urba is-
terim. Eğer bunlara yok derse
boşuna babamın kapısına adım
atmasın!

Oğlanın dili lâl değil ya:

— Tartsı başlık sağacağım!
— Bu başı onun uğruna koy-
muşum!

— Hükümetin leşkeri (askeri)
gelse onu elinden alamaz.

Bazan serzenişte bulunur:

— A'nın karısı Zello ile ko-
muşsun!

— Kapı bacada çok dolası-
yor!

— Koynun sağarken anamı
görmüş de elini öpmemiş!

Delikanlımız tüm kabadayılı-
ğı üzerindeştir. Tabancası, hiç
olmazsa koynundan bigaçı var-
dır. Köyde tırlı çıkışlarla ka-
badayılmış, yiğitliğini göster-
meye çalışır. Kavgalarda kız ta-
rafını tutar. Hiç yoktan olaylar
yaratar, kızın babasına hoş gö-
rümek ister.

O. Köyünde Mehmet ustasının
kazları Şamil tarlasına girmi-
ştir. Şamil kazları dövererek tarla-
dan çıkarıyordu. Dervişin oğlu
Kemal, Şamile kafa tutmaya ka-
kısti:

— Ne sebepten dövüyorsun
kazları? diye dikildi karşısına.

Şamil şaşırıldı:

— Döverim sana ne?

— Dövemezsin?

— Döverim!

Yaka - paşa oldular. Komşular
Şamili zor kurtardılar deli-
kanlıının elinden.

Kemal'in yiğitliğini, kendisin-
den yana çıkışımı duyan Meh-
met usta çok memnun olmuş-
tu:

— Duntircü göndersin, kızı-
mu vereceğim. diye haber sal-
dı.

KIZIMIN DISLERINI SAYDIRAMAM

Gençlerin ara yerde çırpin-
malıtı boşuna. Eninde, sonunda
iç yine yashılarda biter. Be-
lirli bir öğrenim görmüş olanlar
da çoğu kez bu kuralın dışına
çıkamazlar.

Yüksek öğrenimini yapmış
bir arkadaşı, anası, babası zor-
la komşu köyden nişanlamak is-
tiyordu:

— Hiç olmazsa bir kez kırm-
yılızını görevim! dedi, anna, ba-
baya bu isteğini kabul ettirdi.

Atalarla bir ikindilik yol te-
pit, aracının evine vardık.

— Olmaz, dedi aracı, kızı
göremezsiniz. Babası duysa is-
ler karışır! Zorladık. Kurtulma-
di:

— Kızı el altından haber sa-
larım, kovaları alır, suya gider,
siz de vol üstündeki kayanın
arkasında bekler görürsünüz,
dediye de yine kabul ettiremedi.
İstek kız evine iletildi.

Kısa süre sonra köy çalkan-
maya başladı. Kızın babası küp-
lere biniyormuş:

— Ben mal mi satıyorum, o-
na kızımın dislerini mi saydır-
acılm? Çabuk köyden gitsem,
dediler.

— Ama bu kız beş bin lira
etmezdi kardeşim! diye derin-
mesi boşuna oldu babanın.

Bir yanlışlık yapartı korkusu
ile ses çıkaramazlar. Dalavere
oğlan evinde meydana çıkar, a-
ma o zaman da kız gerdekten
geçmiş, ola olmuş olur.

Ortaokul ikinci sınıfı oku-
yan bir öğrencinin başına gel-
mişti bu oyunlardan birisi. Ba-
babının komşu köyden aldığı
kızı çocuk hiç görmemişti. Son-
baharda düğünlü oldu. Gerdek
gesesinden ağlayarak çıktı:

— Anam yaşadıktaki bu çirkin
kızı istemiyorum, diye tuttu-
ru.

Babasının da etekleri tutu-
muştı:

— Ben aldattılar. Esas gel-
nişim de değil! Götürün babası
evine!

Komşular araya girdi:

— Oğlan kızla yattı, ayıptır,
dediler.

— Ama bu kız beş bin lira
etmezdi kardeşim! diye derin-
mesi boşuna oldu babanın.

ÖBÜR OGLANA VERMİŞİM

Bu aldatmaca oyunu yalnız
kızlarda değil erkeklerde de
oynarlar.

C. Köyünde Kaya Kanmazın
iki oğlu vardı. Bilyügü gurbete
çalışıyordu. «Eyi para kazan-
mıyorum» diye söyleyordu köylü
arasında. Arada bir gelip yine
işine döndü. Evlenmeye bir
türlü yanaşmıyordu. Kayanın
karşı olduğunu. Evde iş görecek ka-
dın kalmamıştı. Küçük oğlu da
evlenme cağına ayak basmışdı.
Evlenirebilirdi.

«Allahın emri, Peygamberin
kavfi ile» komşu kızına dünürük
gönderdi, kızı aldı. İki ay son-
ra da düğün hazırlıklarına giriş-
ti.

Kızın babası, enştemiz dön-
medi, gelsin, ondan sonra, de-
yince oyun ortaya çıktı! İşler
karıştı.

Kaya, kız küçük oğluna is-
temis olduğunu baştan söylemiş
olsayıdı babası vermiyecekti. Na-
sil sil olsa büyük durken küçük
de evlendirilemedi!

Ama şimdi bir sürü başlık
odenmiş, masrafa girilmişti. Kü-
çük oğlunun da bir şerefi vardı.
Bu işten caymak demek doğrudan
doğuya ölümü gözle almak
demekti. Yüz de yüz işin içinde
kan vardı.

Konu - komşu:

— Ayıptır, dediler, ikisi de
bir babanın belinden, bir tarla-
nın unundan. Bir elmanın ke-
sişti.

Kaya sözünü yürüttü, düğün
dernek yapıldı.

(Devamı var)

SİDDETLİ

BAS

AĞRILARINA
KARŞI

GRİPİN

basarı ile
kullanılır!

BAŞLIK DIS
GRİPİN

KİNİNLİ
GRİPİN

GRİPİN 4 saat ara ile günde 3 adet alınabilir

FİLİPINLER'DE AMERİKAN EMPERYALİZMİ

*Filipinli aydınların, gençliğin ve milli sanayicinin
girişikleri bağımsızlık mücadelesi*

İkinci bir bağımsızlık savaşı Türkiye'de de artık başlamıştır. Türkiye bu mücadelede yalnız değildir. Dünyanın çeşitli köşelerinde mazlum milletler, sözde kalan politik bağımsızlıktan sonra, gerçek bağımsızlığa ulaşmak için, aynı emperyalist kuvetlere karşı mücadele etmektedirler. Türk milliyetçileri, bu mücadeleleri yakından izlemeli ve onlardan gereken dersleri almasını bilmelidirler.

Bu ülkelerden biri Filipin'dir. Filipin, 1946'da sözde bir bağımsızlığa kavuşmakla beraber, 1898 yılından beri Amerikan egemenliği altındadır. Milli bağımsızlık savaşımız sırasında, kurtuluşu Amerikan manasında gören Halide Edip ve benzerleri, Atatürk'e bu fikri kabul ettirebilmek için Amerikan yönetiminde Filipin'in bir cennet olduğunu ileri sürmüştür. Bu Amerikan cennetini yakından tanımakta fayda var-

SÖMURGE DÖNEMİ

Filipin, 1896'da İspanyol egemenliğine karşı giriştiği mücadele ile Asya'da ilk antikolonyal burjuva demokratik devrim örneğini vermiştir. Burjuva demokratik devrimin amacı, siyasi bağımsızlık, feodal tarım sisteminin tasfiyesi ve milli bir ticaret ve sanayii geliştirmesi idi. Eğer İspanyol egemenliğinin yerini hemen Amerikan egemenliği almasaydı, burjuva demokratik devrim sayesinde, Filipin kapitalist yoldan sanayileşebilir ve derebeylik düzennini tasfiye ederek tarımı modernleştirebilirdi. Amerikan emperyalizmi, burjuva devrimi daha doğusunda boğdu. Filipin'e yerlesen Amerikalılar, milli sanayi isteyenlere karşı, emperyalistlerin tabii müttefiki olan ortaça derebeyleri, Amerika'ya taşın ham maddesi ihrac eden kompradorlar, şeker kralları ve büyük çapta tütin, hindistan cevizi ve abaka üreticileriyle bir-

leştiler ve memleketi onların aracılığı ile yönettiler. Filipin böylece Amerikan sömürgesi haline geldi ve sanayileşmesi önlenecek, geriliğe mahküm edildi. Sömürge döneminde, Amerika Filipin'de 250 milyon dolar yatırmıştır. Fakat bu para, sanayile değil, kamu hizmetlerine, madenlere, bankacılığa, ihracat - ithalat faaliyetlerine gitmiştir. Bütün bunlar, ham madde satışı, mamül madde alcisi bir ülkede, sömürgecinin yapmak zorunda olduğu yarımıldır. Bu sömürge sistemi, Amerika'nın 1909'da empoze ettiği serbest mübadele rejimine tamamlandı. Bu rejime göre, Filipinlerden gelen belli mikarda ham madde Amerika'ya gümrüksüz girecekti, buna karşılık Filipin pazarı Amerikan sanayi mamullerine hedutsuz olarak açılacaktı. Bu sömürge ilişkilerinin, milli bir sanayinin gelişmesini engellediği ve iç ve dış ticareti yabancıların eline geçmemiştir.

Sömürgecilige karşı, topraksız köylüler, işçiler ve zayıf da olsa milli burjuvazi mücadele vermişlerdir. Ikinci Dünya Harbinde önce Filipinlerde çeşitli köylü ayaklanmaları olmuştur. Milli burjuvazi, serbest mübadele sistemini değiştirmeye yürülmüşdür. 1930'lardan Büyük Dün ve Buhran üzerine, Amerikanın Filipin'den gelen şeker, nebahtı yağ v.s. rekabetinden kurtulma isteği ve Japonyaya karşı verilen ortak savaş milli burjuvazinin mücadelede kolaylaştırılmış ve ikinci Dünya Harbinin hemen sonunda, Amerikan Kongresi bir kanunla Filipin'e bağımsızlık tanımış ve serbest mübadele rejimini kaldırılmıştır. Filipin'deki şirketlerin sermayesinin yüzde 60'un yerli olması kabul edilmiştir.

YENİ SÖMÜRGEÇİ BAĞIMSIZLIK

Ne varki milli burjuvaziyi tam eden bu dönem çok kısa

Amerikalı diplomat Acheson ve Filipinli siyasetçi Romulos

sürmüştür. Filipin, bütün Güney Doğu Asya'ya hakim bir askeri üs olarak Amerika için hayatı önem taşımaktadır. Ayrıca zengin ham madde kaynakları vardı ve 30 milyon nüfusu ile iyi bir pazardı. Bu sebeple Amerika, biçimde bir bağımsızlık tanımakla beraber, eski sömürge ilişkilerini daha kuvvetli olarak sürdürmek hususunda müteredditir. Liberal Partiden yeni Başkan Quirino ile anlaşma yolunu aramışlardır. Quirino, Amerika'dan daha fazla askeri yardım isteyerek Huk Hareketini ezmeye yönelmiştir. Ama bu arada serbest mübadele rejiminin de etkisiyle, ekonomik durum son derece bozulmuş ve Quirino 1949 seçimlerini ancak hile ve terörle kazanabilmüştür. Komünist Partisi 1950 yılı başında, ihtiialci bir durumun varlığına hükmederek, halkı genel silahlı ayaklanması çağrısını benimsemiştir.

1 — Bir ticaret anlaşmasıyla, 1947 yılına kadar serbest mübadele rejimi yeniden kurulmuştur.

2 — Bir «parite» anlaşmasıyla, ekonomik alanda Amerikalılar Filipinlilerle eşit hak taşımıştır. Şirketlerin yüzde 60 sermayesinin Filipinlilere ait olması hükümlü kılınmıştır.

3 — Askeri işler anlaşmasıyla, 23 adet geniş arazi, 99 yıl için Amerika'ya kiralanmıştır.

4 — Bir askeri yardım anlaşmasıyla, Filipin kuvvetlerinin teçhizat ve eğitimi Amerika'ya verilmiş ve Ordu, bir «Amerikan askeri milişavır grubu»nun kontroluna bırakılmıştır.

Bu anlaşmalarla bağımsızlık boz bir lâf haline gelmiş ve Filipin sömürgeleştirilmiştir. Anlaşmalar, parlamentoda büyük bir mukavemetle karşılanmıştır. Seçimlerde, Liberal Parti ilk sırayı almakla beraber, bağımsızlıktan yana partiler de önemli başarı elde etmişlerdi.

Japonya'ya karşı savaşta (1942-1945) köylülerde dayanan bir halk ordusu teşkil ederek komünistler, önemli bir rol oynamışlardır. Harpten sonra askeri kuvvetlerini dağıtan komünistler, bazı milliyetçi burjuva unsurlarla birlikte «Demokratik İttifak» etkisi altında seçime katılmıştı. Amerikanca Liberal Partiye karşı ihmî Milliyetçi Parti ile bir blok teşkil etmiştir. Bu yüzden Liberal Parti, başta gelmekle beraber, Parlamentoda askeri ve ekonomik anlaşmaları geçirecek coğuluktan yoksun kalmıştır. Anlaşmaları mutlaka kabul ettirmek isteyen Amerika, Liberal Partiden kulla Cumhurbaşkanı Roxas'ın eli ile, Milliyetçi Partiye mensup bazı milletvekilleriley Demokratik İttifak'ın bütün temsilcilerini Anayasayı çiğnayarak, Parlamentodan ihrac ettiirmiştir. Bu sayede ve tek oy farkı ile, anlaşmalar, Filipin parlamentosun

dan geçmiştir. Daha sonra Antiemperyalist güçlerin insafsızca tasfiyesine girişmiştir.

Japon işgaline karşı savaşan komünist önderliğindeki Huk Hareketi, köylerde yeniden baş göstermiştir. Fakat Komünist Parti yöneticileri, kendiliğinden patlak veren Huk Hareketini desteklemek vazgeçirmeye çalışmıştır. «Olumlu milliyetçilik» in Amerika ile ortaklı olduğu propagandası işlenmiştir. Fakat Milliyetçi Partinin Senatör Recto liderliğindeki bir kanadı, milli sanayi ile bağlar kurmuştur. 1957 yılında Milliyetçi Partiden Carlos Garcia'nın işbaşına gelmesiyle, sanayiciler duruma hâkim olmuş ve hükümet, sanayicilerin «Once Filipin» sloganını benimsemiştir.

Ne var ki Amerika, bu milli sanayileşme hareketinin karşısına dikilmekte geclikmemiştir. 1961 seçimlerinde, Liberal Partinin Macapagal başkanlığında işbaşına gelmesini sağlamıştır.

Liberal Hükümet, ilk iş olarak ekonomik kontrollara son ver-

SOL

1. SOSYALİZMIN YENİ MESELELERİ OSKAR LANGE 4 Hıra

2. SOSYALİSTLER İÇİN FELSEFE MAURICE CORNFORTH 4 Hıra

3. ÜCRET, FİYAT VE KAR KARL MARX 4 Hıra

4. EMPERYALİZM LENIN 7,5 tıra

5. KAPITALİZM VE DEĞER HENRI DENIS 4 Hıra

6. PETROL EMPERYALİZMİ MUNIR CERİD 4 Hıra

7. ATOM BOMBASI ÇOCUKLARI ARATA OSADA 4 Hıra

8. KAPITAL MARL. MARX 10 Hıra

9. VIETNAM'DA SAVAŞ VE ZULÜM BERTRAND RUSSELL ve B. STETLER 4 Hıra

10. SOL YAYINLARI Sanayi Caddesi, Demir İş Hanı 52 ANKARA (YON - 006)

**REKLÂMINIZI
GAZETE VE DERGİLERLE
DEĞERLENDİRİN!**

**BASIN
İLÂN KURUMU**

**YURT İÇİ VE YURT DİŞİ REKLÂMLARINIZ İÇİN
HİZMETİNİZDEDİR.**

Genel Müdüriyet :
Çağaloğlu, TÜRKOCAGI Caddesi No: 1
İstanbul
Telefon : 27 66 00 - 27 66 01
Telex : BASINKURUMU

BASIN - 24832/004

mis, milli sanayii koruma yolunda en ufak tedbir almadan kapıları Amerikan sermayesine açmıştır. «Parite» hakları ile, milli sanayii himaye eden mevzuatı kaldırma yoluna gidişti. Bu durumdan faydalanan Amerikan sermayesi yerli teşebbüslere tali ortaklıklar kurmuş, daha çok büyük kapitalist firmalarla işbirliğiyle ilgilenerek, memleketin gelişmesini tarıma kaydışmıştır.

Birkaç yıl içinde Filipin'deki Amerikan özel sermayesi iki katça çıkmış, montaj tesisleri kurulmuş ve yerli sanayi üzerinde Amerikan kontrolü artmıştır. Sanayinin kontrolü için başvurulan usullerden biri, yerli sanayicilerin Amerikan bşovelerini satın alma zorunluğunda bırakılmıştır.

Emperyalist çevrelerin Filipin kalkınmasını açıkça önleme çabaları, milli burjuvazinin Amerikan yeni sömürgeciligine karşı dikilmesine yol açmıştır. Milli burjuvazı, «parite» ve ticaret anlaşmalarının kaldırılmasını istemektedir. Ama artık görevlendirme ki, mesele bundan ibaret değildir. Emperyalist ilke ile olan askeri anlaşmalar da dahil bütün ilişkilerin gözden geçirilmesi gereklidir.

Emperyalizmin 1961 taarruzu ile sanayileşmenin duraklaması, işsizliği artırmış ve anti emperyalist sendikacılık hareketini geliştirmiş ve bu sendikalar 1963'de İşçi Partisini kurmuşlardır. İşçi Partisi, ülkenin sanayileşmesi, toprak reformu, demokratik hak ve özgürlüklerin genişletilmesi, Amerikan askeri üslerinin kaldırılması ve Amerika ile imzalanmış esit olmayan anlaşmaların feshi talepleriyle ortaya çıkmıştır.

Antiemperyalist mücadelede en aktif unsur, 1964'de kurulan «Milliyetçi Gençlik Hareketi»dir. Bu teşkilat, mücadeleci bir talebe hareketini, işçi ve köylü gençlikle birleştirmiştir. Gençlik Hareketi, 1964 Ağustososunda, bir seri antiemperyalist nümayisi başlatmıştır. Bu nümayişlerde Filipin'deki Amerikan askeri üslerinin Vietnam bombardımanlarında kullanılması ve üslerdeki Amerikan askerlerinin birçok Filipinliyi katletmesi protesto edilmiştir. Nümayişler gelisme göstermektedir. Nümayişler ekonomik ve askeri anlaşmaların feshini, «Askere Müşavirler Grubus», «Barış Gönüllüleri», «Amerikan Haberler Servisi» gibi emperyalist ajansların kapı dışarı edilmesini istemektedirler. 25 Ocak 1965'te bu taleplerle, Amerikan Büyükelçiliği önünde 15 bin işçi, talebe ve milliyetçi iş adamlı protesto yürüyüşü yapmışlardır.

Öyle görünür ki, bu mücadeledeki antiemperyalist bir cephe doğacaktır.

1965 Başkanlık Seçimleri, bir yenilik getirmiştir. Seçimleri kazanan Milliyetçi Partiden Marcos, rakibi Liberal gibi, Amerikan çevrelerinin adadıdır. Nitelikle bu iki partide karşı duyulan hoşnutluğundan sonucu, Katolik Kilisesi, «ülküne kuvvet» olarak kendi partisini, Filipin İlerliciler Partisi adıyla kurma kararı almıştır.

İşçi hareketinin dinamik kadına dayanan İşçi Partisi, hem nüfus çok sınırlı imkânlarla sahip ufak bir partidir. Zaman zaman Milliyetçi Partisi ele geçirmeye çalışan milli burjuvazı ise, bu çerçevida başarı sağlayabilmiş değildir. Milli burjuvazı, yeni bir parti kurma ihtiyacını duyacaktır. İhtilâllere karşı san köylü hareketleri ise, halen kanunu yoldan sesini duyurma imkânından yoksundur.

Filipin milliyetçileri şimdilik emperyalizme karşı çıkan işçi, köylü, aydın ve milli burjuvazı tek bir politik güç olarak birleşmeye çalışmaktadır.

INGILTERE MEKTUBU

AMERİKALILARDA EMPERYALİST DÜŞÜNCELER

Oktay Ekşi

**EFENDİLER EFENDİ,
KOЛЕLER KOЛЕ
KALMALI**

Dünya yüzündeki 200 milyon Amerikalıdan sadece biri olan Mr. Lewis Harden, Ingilizlere hayli içermemiş olmamıştı. The Times gazetesinin Ağustos ayı nüs halarından birinde yayınlanan mektubu, Mr. Harden'in duygularını açıktan aşağı ortaya koydu:

«Bunca zamandır, Inglizliz gaza telerinin, memleketimin Vietnam'da kuvvet kullanması hakkındaki tenkitlerini sesimi çekmeden okuyordum, ama artık sabırsız kalmadı. Ikinci Dünya harbinden soñra Büyük Britanya'nın, alçakça bir takım oyuncuları dünya sahnesinden çekilmiş, bir takım «millet üstü» (Supranational) liberalerleri sevindirmiş olabilir ama, aslında birçok milyonları da koruya boğmuştur. Komünist İmparatorluk dünyasının yarısına yayılmış, dünya nüfusunun üçte birini kendi esri haline getirince, Ingiltere'nin ne kadar geniş bir sahayı terkettiği ve savaşmak üzere bizim başımıza ne kadar aşağılık bir harbi belâ ettiğini anlıyoruz.

Benim Milletim, Britanya halkına ve özellikle o'nun büyük bir İmparatorluğuna varlığına hayırınlıkla bakmıştır (Oysa şimdilik) Britanyanın, Afrikadan ve başka yerlerden çekilmesinin meydana getireceği karışıklığı gene benim milletim bertaraf etmem suradır. Bir zamanlar Londra'dan gönderilen emirlerle yönetilen Gana'ya yahut Kıbrıs'a bağımsızlık verilmesi elbeti bilyük bir başarı değildir. Britanyanın çekilişinden sonra Pakistan ve Hindistan'da sulh hâlâ sağlanmadı. Britanya İmparatorluğu nun dağılması care değil, olsa olsa zebanilere daha çok malzeme hazırladı. Bu yüzden, Ingiltere o soñuk, yanlış ve tek adanın ibaret kabuğuna çekilliken, komünistlerle döldüştürmek turşu sayeşmek sorumluluğunu yüklenen biz Amerikalıları kınamaya kalkışmayı doğrusu anlamıyorum. Ingiliz Avam Kamarasında hiç kimse yok mu, söyle Britanya bayrağını kavrayıp İmparatorluğu tekrar kurmak üzere ortaya atacak?» (1)

Gördüğün gibi mektupta başta su dayanak noktaları ve iddialar var idi:

- Amerika Birleşik Devletleri, dünya düzeninin korunması için Ingiliz İmparatorluğunun birliği boşluğu doldurmaktadır.
- Bizim Komünistlerle yaptığımız savaşa katılmamakla kalmayı, bir de bizi kimyonsunuz. Hiç deşise sesiniz kesin!
- Siz (İngilizler) çekilliken oraya buraya bağımsızlık verdiniz de bu sanki dünyanın hayrına mı oldu? Kıbrıs'ın, Gana'nın bağımsızlık sahibi olacak yetenekleri mi vardı?
- Biz (Amerikalılar) sizin İmparatorluk devrinizin özlemi için deyiz.

Mektup altındaki adresten anlaşıldığına göre Mr. Harden, Washington'a yakın GEORGETOWN Üniversitesi'ne mensup. Kısaca çevrede pek coğunu görmeye alışkin olduğunu çok cükkeli Amerikalılar daha çok kültür sahibi olduğunu inanabiliyoruz. Sadece Mr. Harden'in sözlerine bakıp bir genellemeye yapmak, «Amerikalıların

hepsinde ultiünlük kompleksi var» demek katıyyen doğru olamaz. Bu sonuca ulaşmak için da ha başka Amerikalıların sözlerini de süzeğten geçirmek zorunlu fuvardır.

**AMERİKALI GAZETECİ, BAGIM SIZLIK SAVASLARINA KARŞI
YIZ DIYOR.**

Bu aralık ayının başında Batı alâmin hemen bütün ciddi Batı gazetelerinde Sovyet Başbakanı Mr. Kosygin ile yapılan bir mülahat yayınlandı. Başbakanla konuşan, yine dünyanın en mutlu gazetelerinden New York Times'in Yazı İşleri Müdürülarından Mr. James Reston idi. Türkiye'deki gazetelere yüzde kaçının iftikâr ettigini bilmemiştim bu görüşmede (2) dikkate değer filmler savunuluyordu: Bakınız birkac parçayı birlikte okuyalım:

«RESTON: ...Ben buraya (Moskova'ya) geçen defa geldiğimde siz «barış içinde birlikte yaşamak» jan bahsedivordunuz. Bu nüfus birlikte de «Millî Kurtuluş» için harbetmenin hak olduğunu lilleri sürüyordunuz. «Dünya Harbi» yahut «Devletler arasında birlikte yaşamak» fikri ile bu harbi reddediğinizde mutabıkız ama doğrusu, «Milletlerin Kuruluş için harbetmesini» desteklenen bizi gerçekten şaşkına çevirdi.

Söyler misiniz? «Barış içinde milletlerin kurtuluş için savaşmalarını haklı bulan» düşüncenizi nasıl bödüştürürsiniz?

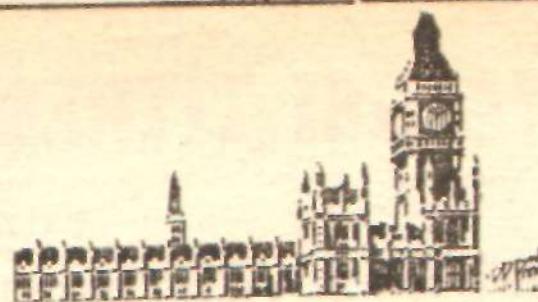
KOSYGIN: Biz, «Milletlerin kurtuluş savaşlarını» adlı bir savaş telâki ediyoruz. Bu savaşlar, emperyalist kuvvetler onları baskı altında tutmaya çalışır, süreçte mevcut olacak... Köle ile efendili arasında bir «barış içinde birlikte yaşamak» düşüncesi bahis konusu olamaz...»

RESTON: Bu sözler, sizin gürültü tarzınızı aksettiriyor. Bizimki tamamıyla başka. Bize göre, sivaslı bir sonuç elde etmek için, kuvvetle hiçbir zaman başvurmalıyız. Bizi, her türlü savaşı bertaraf etmek istiyoruz. Dünya harbi, bâlgâsî yahut Millî Kurtuluş harpleri. Ve harp yerine, sulh içinde çözüm sahiyacak bir väsiyet istiyoruz.

Böylece Amerika'nın mutlu gazetecilerinden Mr. James Reston da, iki noktayı açıkça ifade etmiş oluyordu:

- Amerika Birleşik Devletleri, dünya düzeninin korunması için Ingiliz İmparatorluğunun birliği boşluğu doldurmaktadır.
- Bizim Komünistlerle yaptığımız savaşa katılmamakla kalmayı, bir de bizi kimyonsunuz. Hiç deşise sesiniz kesin!
- Siz (İngilizler) çekilliken oraya buraya bağımsızlık verdiniz de bu sanki dünyanın hayrına mı oldu? Kıbrıs'ın, Gana'nın bağımsızlık sahibi olacak yetenekleri mi vardı?
- Biz (Amerikalılar) sizin İmparatorluk devrinizin özlemi için deyiz.

Mektup altındaki adresten anlaşıldığına göre Mr. Harden, Washington'a yakın GEORGETOWN Üniversitesi'ne mensup. Kısaca çevrede pek coğunu görmeye alışkin olduğunu çok cükkeli Amerikalılar daha çok kültür sahibi olduğunu inanabiliyoruz. Sadece Mr. Harden'in sözlerine bakıp bir genellemeye yapmak, «Amerikalıların

Tonguç Işığı

Fakir Baykurt

Bahkesir'in Gömeç bucagındaki ilkokula, 27 Mayıs'tan ve Hakkı Tonguç'un ölümünden sonra «Tonguç Okulu» adı verilmiştir. O zaman Bahkesir İl Genel Meclisinin üyeleri, Tonguç'un değerli hizmetlerini anlayacak insanlar olmuş. Aradan üç dört yıl geçti, aynı meclisin bugünkü AP'li çoğunluğu, kapidakı levhayı indirdi, yerine hiç hücum çekmeyecek, demografik bir levha astı. Bu sayın üyeleri ve onların bağlı olduğu parti için yapılacak dünya kadar iş varken, kalkıp bir okul adımı değiştirmenin gereği neydi? Kim istiyordu onlardan böyle bir eylemi? Yoku bir gereği. Yoku bir isteyen. Ama yüz ağartacak başka bir iş başaramıyorlardı. Şanlarına yaraşır bir eser dikemiyordu. Onun için yapılmışlara, dikkimlere saldırmıyorlar, levhaları kaldırıp indiriyorlardı. «Esersızlık» yayılmış insanlar içi derin bir eksikliktir. Eski büyük Türkler demişler ki, «İnsan ölüs eresi kahr, eşek ölüs semeri kahr.» Hakkı Tonguç, halkın en bitkin, devletin en gücü, sözün içinde, eli kolu sıvayıp halkın yaratıcı gücünü harekete geçirerek 21 tane Köy Enstitüsünün kurulmasına işe başkanlık etmiş. İnönü'lü, Yücel'li bir ekiple, binlerce köye ak sıvalı, kırmızı kremîti, yeni okullar açmış, kara cahilligin geniş çöllünde şahin kavaklı bahçeler yesertmiş. Köy çocukları Köy Enstitülerinde okuyup bilenip, hiçbir dönemde öğretmenen barınmamış köylerin öpöz komşusu, öğretmeni, önderi oluyorlardı.

Tonguç'tan sonra gelenler, yan yatıp çamura battılar, ömürleri boyunca esersizliğinin verdiği aşağılık duygusuya, herhangi bir Akdenizliye hiç yakışınacak vandalılıklı Köy Enstitülerine saldırdılar. Onun metodlarını, ilkelerini bozdular. Köy okullarını da 18-20 yıllık bir ihmalle, suyu çekilmiş değiştirmenin benetip sürdürdüler. Bugün eğitimini «millî» sini arayanların pesine ya da içine düştüğü eğitim, «avekil» «muvakkat» «yedek» öğretmenli, kaçip kaytarmalı, barakalı, Amerikan uzmanlı ve «millî» olmaktan çok, tam «Amerikan» markalı garip bir eğitimdir. Bu garip eğitimini üstüne getirip Tonguç ışığını tuttu mu, bu tablonun zavallı yaratıcıları, gecelerin yarasalar gibi perişan oluyorlar. Ve fırsatı buldukları, bir öfke, bir hiss; değer olan, eser olan ne varsa, saldırlıyorlar, kırıp yıkıyorlar.

Hakkı Tonguç, bu halk için çalışmış, onun aydınlatılması için yoklardan, yokluklardan gürmâ bir ışık topu yaratmış. Kitaplıklarımızın en özlü ciltlerini meydana getiren kitaplarmdan, kurduğu enstitülerden, yaptığı ve çoğu düşünülebilir olduğu için, herhangi bir hâlde saklanmaz! Tonguç adı, bir okulun kapısından indirilmekle silinecek adlardan değildir. Bu dönem halkın sözü geçtiği bir dönem olsaydı, bu ad, köylerin kasabaların adı olacaktı şimdî. Karanlığı yarasa kuşları kalkıp bu köylerin kasabaların adlarını değiştirmek isteyeceklerdi. İstesinler... Tonguç adı, derinlere, çok derinlere kazılmıştır. Onun yetiştirdiği öğretmenler, en azı varlıklarına, onun adını vermişlerdir. Bugün hiç kimse kadar kadir kıymet bilmese, yarın biri çıkış soracaktır: «Yahu bu ilâkede neden bazı çocukların adı Tonguç?» Ve buna gelinceye kadar, bir daha belirleyim, Hakkı Tonguç ölmüştür, ardında eseri kalmıştır. Ama Gömeç okulundan onun adını kaldırınlar olduğu zaman neleri kalacaktır?

Öğretmen çevreleri, böyle gırın bir oyunla Gömeç bucagındaki okulun adı değiştirilince, üzüntülerini anlatan bildiriler yayılmışlardır. Ben billyorum ki anlatılmayan, içte kalan, ve giderek çelik gibi bir hâle düşen üzüntünün ölçüsu daha büyütür. Fakat İnsan, bunlara bakıp gâmlanmaz! Tonguç adı, bir okulun kapısından indirilmekle silinecek adlardan değildir. Bu dönem halkın sözü geçtiği bir dönem olsaydı, bu ad, köylerin kasabaların adı olacaktı şimdî. Karanlığı yarasa kuşları kalkıp bu köylerin kasabaların adlarını değiştirmek isteyeceklerdi. İstesinler... Tonguç adı, derinlere, çok derinlere kazılmıştır. Onun yetiştirdiği öğretmenler, en azı varlıklarına, onun adını vermişlerdir. Bugün hiç kimse kadar kadir kıymet bilmese, yarın biri çıkış soracaktır: «Yahu bu ilâkede neden bazı çocukların adı Tonguç?» Ve buna gelinceye kadar, bir daha belirleyim, Hakkı Tonguç ölmüştür, ardında eseri kalmıştır. Ama Gömeç okulundan onun adını kaldırınlar olduğu zaman neleri kalacaktır?

örneğin, Komünist Çin'in, Amerika Birleşik Devletlerinin inadı yüzünden kurulmuşandır 16 senenin geçmesi olmasına rağmen - Birleşmiş Milletlere üye olarak kalınan reddi, olmazdır.

Gana'ya bağımsızlık tanımamasını kınayan Mr. Harden ile, milletlerin bağımsızlık savaşına katı duran Mr. Reston arasında bir zihniyet birliği mevcut değil midir?

Herhalde, Amerika Birleşik Devletlerinde bugün hâkim olan zihniyeti lice taşımak için, iki kişisinin sözleriyle yetinmek de doğrudur değil. Hiç deşise A.B.D.'nin

(1) The Times (14 Ağustos 1965)
(2) The Times (8 Aralık 1965)
YON'UN NOTU: James Reston, Washington'un görüşlerini yansıtan bir gazetecidir.

BEN ÖLÜM OLDUM! DÜNYALARINI TİTRETİYORUM!

Aktör Erol Keskin
«Becerebilseydik her çeşit silahı yapardık»

TEPEBAŞINDA

OPPENHEIMER OLAYI

Memet Fuat

BELGESEL OYUN

«Tiyatro için açılmış yeni bir yol diyeşim, daha iyil. Hem niçin tiyatro gazetelerin, kitapların ve televizyonun bol bol kullandığı başlılarından uzun bir süre daha yoksun kalsın? Niçin tiyatro, kişilerini —bu kişiler daha yaşlıyor— gülümsek olaylardan almasın?»

«Oppenheimer Dosyası»nın sahneye koyduğu günlerde Maurice Tillier'in sorularına cevap verirken, ünlü Fransız tiyatro adamı Jean Vilar böyle diyor. Heinrich Kipphardt'ın oyunu yeterince belgesel bulmadığı için yeni bir metin hazırladığını söyleyordu.

«Dünyanın belli başlı tiyatrolarına birer mektup göndermişim Oppenheimer. Mektupta, Heinrich Kipphardt'ın daha önce sahneye konan sanatçıları oyununu kimliğine bildiriyor. Bu karşı çıkışına alırmamak bana vicdanı azabı çekti. Sonra, hikayet her seyden önce gelmelidir. İsimi bitirdiğimde metni ona gönderdim. Dävâsında söylememiş bir tek sözük yoktu içinde. O da hiçbirini değiştirmemi. Yoo, bir tanesini, evet, çeviride asıl anlamı vermemesi yüzünden bir tek sözcüğü değiştirdi.»

Tepebaşı'nda Heinrich Kipphardt'ın oyunu seyreden hep Jean Vilar'ın bu sözleri düşünürdü kafamda. Oppenheimer niçin «dünyanın belli başlı tiyatrolarına birer mektup» gönderecek kadar karşı çıktıı bu oyuna? Sonra Beklan Algan niçin Jean Vilar'ın değil de, Heinrich

Kipphardt'ın metnini seçmiş?

«Yeni Dergi»nin Şubat 1965 sayısında çıkan Dominique Jamet'in «Oppenheimer Olayı» başlıklı yazısında ünlü bilginin şu sözleri var:

«Kipphardt bana söylemediğim ve inanmadığım şeyler söyletiyor. Eylül ayında Cenevre'de Cenevre Buluşmaları Konferansı sırasında bile, sonuçlarını artıktı bildiğime göre, savaş sırasındaki çalışmalarımı yine yapıp yapmayacağı sordular. Atom silahlarının hazırlanmasına sorumlu şekilde katılmamdan söz ediyorlardı. Evet, diye cevap verdim. O zaman sinirli bir ses: Hiroşima'ya rağmen mi? diye sorunca, Evet'i tekrarladım.»

Dominique Jamet bu sözlerin altına şunları eklemış:

«Kamu oyunda yaratılan Oppenheimer kişiliği bundan daha iyi ve daha kesin şekilde yok edilemez: Barış yararına savaşlığı ve bombaya karşı çıktıığı için haksız olarak mahkûm edilen büyük bilgin kişiliği.»

Oyunu seyreden açıkça görüldürüyor: Heinrich Kipphardt kamu oyunda yaratılan Oppenheimer kişiliğini, gerçekteki Oppenheimer'ı üstün tutmuş, pişmanlık duyan, bilgisini yalnız insanlığın yararına kullanmaya, bir daha askerlerin görevini üstüne almamaya kararlı bilim adamını önermiş. Politikanın içrençliğini yüzüne vurmakla kalmamış, Oppenheimer olayından yararlanarak kamu oyuncun bilgilendirme beklediği tutuma yönelik.

«Eğer bugün bilim adamı səsini duyuramıysa; bu, səsi olmadığındandır,» diyor Oppenheimer. Heinrich Kipphardt ise bilim adamının səsi olabileceğine, olması gerekligini inanıyor. Kamu oyuncun bilim adamından səsini yükseltmesini beklediğini söylemek istiyor.

Bilim adamı —seçkin bir aydın oluşuyla— bireyçi davranışlardan sorunların çözümünü beklemeyecek, kişisel karşı çıkışlar böylesine karmaşık bir çağın, «kötülüklerin egemen olduğu» bir çağın iyiliklere çekilemeyeceğini görebilecek bir insandır; Don Kişotça karşı çıkış-

larla çiğnenmemeyi, işinden uzaklaştırılmayı, çiftçiliğe gönderilmeyi» gözle alamayı «gerçekçilik» diye açıklanabilir. O çalışmasa bir yana itilecek, yerini bir başkası alacaktır. Bir Oppenheimer'in «Hayır» dediğine, bir Teller çıkış «Evet» diyecektir. Gene de kamu oyu bekliyor o «Hayır» diyenleri, o bireyçi çıkışları, o «Gerçekçiliğin» dişına düşüşleri, o Din Kişotluları... Çünkü bütün büyük yangınların altında bireysel kıvılcımlar yattırıyor... Çağdaş aydının, sayısı harcanışları, mutlu bir kıvılcıma doğru gidişini hızlandıran güclü bir çağrı Heinrich Kipphardt'ın Oppenheimer'i:

İnsanlığın yararına olmayan hiçbir bilimsel çalışmaya katılmayacağım...

Kipphardt belki «belgesel bir oyun» diye sunulan eserinde Oppenheimer'a «söylediği ve inanmadığı şeyler» söyletmekle bir haksızlığa düşüyor, ama kamu oyunda yaratılmış Oppenheimer'a ulaşmanın tek yolu da bu haksızlıktan geçiyor sanırırm.

Bu bakımdan, Beklan Algan in Heinrich Kipphardt'ın metnini seçmesi iyi olmuş. Ayrıca, «Türk Tiyatrosu» dergisinin başına konan «Oyunun Belgesel Niteliği Üzerine» başlıklı yazı da «haksızlık» sözünü bir yana itecek kadar aydınlichkeit bilgiler vermektedir:

«Oppenheimer Olayı doğrudan doğruya bir belgeler derlemesi değildir. Bir tiyatro oyunudur. Yazar, buna rağmen olayları bağlı kalmayı bilmisti.»

OPPENHEIMER

Robert Julius Oppenheimer Batıda benzerleri hayli çok olan bir aydın tipidir. Toplumsal sorunlara Amerika'da birçok orta tabaka aydınını sola çekten 1929 krizi sırasında ilgi duymaya başlamış, İspanya Savaşı günlerinde, Komünist Partisi'ne yazılmıştı bile, komünistlere büyük yakınlık duymuş, yardım etmiş, bir «Fellow Traveler» olarak görülmüştür. Bu yakınlık Moskova Dâvaları'na kadar sürülmüş, Stalin'in Hitler'le anlaşması imzalanmasından sonra ise tam bir uzaklaşmaya dönüştürülmüştür. Batılı aydınlar arasında Stalin-Hitler anlaşması yüzünden komünizme güvenini yitirmiş, karşılık bir tutumu benimsemış olanlar pek çoktur. Oppenheimer atom bombası üzerinde çalışma başladığı zaman, bütün benzeri aydınlarla birlikte komünizmin çok üzüntüdaydı. Savaş sona erdireceğine inanıldığı bombayı, Almanlar Japonların da aramakta oldukları atom bombası, çevresindekileri de coşturan bir çalışma gücüyle yaratı. Ama yaratığı bomba Hiroşima'da kullanışından kısa bir süre sonra insanların yüzüyle aranamayacağı bir yüz karası oluyordu; hele savaşın sonunu birkaç hafta öncे almaktan başka bir işe yaramadığı da anlaşılıntı. Oppenheimer'in düşüncelerinde büyük bir değişim ortaya çıkmıştır. Barış kazanmak amacını giden H bombası çalışmalarına katılmak istememişti.

Bundan sonrası Dominique Jamet'in yazısında söyle anlatılıyor:

«Birçok meslekdaşı A bombasının Japonya'ya atılmasına karşı koyar, tarafsız gözlemci olundan bir tanıtlama atışı ile birlikte Japonya'ya ultimatom gönderilmesini önerirken. Oppenheimer işi sonuna kadar götürmekte direnmüştü. Bununla birlikte, zaferden sonra: Ben silahlı fabrikatoru değilim, bilginim, diyerek istifa eden de gene aynı Oppenheimer'dir. Böylece kendi fildisi kulesine mi gelecekti? Hayır, Truman'ın ato-

HERKES DÜŞÜNCE VE İNANÇ ÖZGÜRLÜĞÜNE SAHİPTİR DÜŞÜNCE VE İNANÇINI SÖZ, YAZI VEYA BAŞKA YOLLARLA AÇIKLAMAK VE YAYMAK HERKESİN HAKKIDIR

tüm demokratik anayasalardan

mik sorunlar danışmanı görevine atanmayı, kendini hiç naza çekmeden kabul etti. Atomik Enerji Kurulu'nda yer aldı, Atomik Danışma Kurulu'na başkanlık etti. Savas ertesinin dünyaya sunduğu Amerikan Imparatorluğu yüksük aşamadaki üç dört bilginden biri oldu. Ama bu arada iyi niyetli de görünmüyordu. Çünkü gene o günlerde denetleme, silâhsızlanma tasarıları öneriyor. H bombası tasarısına karşı koymuyor. Bunun sonucunda çevresindekileri şüphelendiriyor ve özellikle 1949 da, Sovyetler ilk atom bombalarını patlattıkları zaman bu şüpheler artıyor. Zaferinin, anlaşmalarının ve hegemonyasının sağladığı barış sürekli sanan Amerika, Sovyetler'in Orta Avrupa'ya el atması, atom tekelinin tekel olmaktan çıkması, Kore Savaşı'nın patlak vermesi ve Çan-Kay-Şek'in Formoz'a şığınması sonucunda uykusundan uyuyanı. Birlik Devletler, adatlısı toplumların tepkisini gösteriyor: Bize ihanet edildi! Mac Carthy sahneye çıkarıyor. Büyücülü avi başlamıştır. Bu avın en ünlü kurbanlarından biri de, Charles Chaplin'in yanı sıra Oppenheimer olacaktır.

Oppenheimer gerçi yargılanmadı, ama üç üyesi bir kurulun önünde sorguya çekiliş güvenlik belgesi alabilecek bir yurttaş olmadığına karar verildi. Oppenheimer'in bir süre sonra 1963 yılında, Amerika'nın en büyük atom üdüllü olan Enrico Fermi Ödüllü kazandığı, Cumhurbaşkanı Johnson'un onun adına bir tören düzenlediği düşünüllürse, bu üç kişilik kurulun kararı demokrasi tarihine geçecek bir ömeme ulaşır.

Heiner Kipphardt'ın oyundan yalnız bu sorgu ele alınıyor, üç kişilik kurulun önünde Oppenheimer'in sorguya çekiliş...

ÖYUN

Güç bir oyun «Oppenheimer Olayı». Bir mahkemedede gibisiniz. Belli yerlerde oturan oyuncular, çoğu birbirinin benzeri olan, sayılı hareketler... Gene de baştan sona tükenmez bir ilgiyle, merakla seyrediliyor. Sahneye konuşundaki ustalık, dengenin özellikle övülmeye değer; düşüncelerin izlenmesine çok yardımcı oluyor. Ayrıca, sahnenin ortasına yerleştirilen döner koltuk, Oppenheimer'in piposunu kullanan, aşırı bir durgunluğa düşülmeyini önlüyor. Sahnenin öne çıkartılmış olması, bir yerde sahnelerin işıklarının yakılarak seyirciye inerek... Büyük bir oyuncu niteliğiyle... Yalnız bir şansızlığı var: düşüncelerin çekiciliğine kapılan birçok sevircinin gözünden kaçacak sanırım o incelikler.

Şimdilik bu kadar. Sakın gecikmeyin. Gideceğiniz ilk oyun «Oppenheimer Olayı» olsun.

TEKRAR YAŞAYABİLSEYDİM TENEKESİ OLURDUM Albert Einstein

1964 Haziranında, Türkiye, hukuki yetkisini kullanarak Kıbrıs'a çıkışma teşebbüsünde bulunurken, bugünkü Başbakanın ve başka bazı iktidar sorumlularının iddia ettikleri gibi, Amerika'ya danışmış değildi. Teşebbüsünden Amerika'ya bilgi de vermemiştir. Amerika, Türkiye'deki özel haber alma imkânlarıyla, teşebbüsü kendiliğinden ögrenip önlemek için harekete geçmiştir.

Birleşik Amerika'nın o zaman Türkiye'ye yönelik tehditler... Amerika ile bağlantımızı bir ölçünün üstünde sıkı tutmanın, ne kadar tehlikeli ve onur kırıcı olacağını bize öğretmiştir.

Şimdi, «Sizin Kıbrıs'a yapmak istediniz müdaħale teşebbüsine hiç bir zaman Hükümetin tarafindan engel olunmamıştır. Ancak, bu bölgedeki barışın devamı için, her zaman olduğu gibi, Hükümetim, Hükümetinize dostça tavsiyede bulunmuştur» diyen Amerikan Büyükelçisi ise, Amerika'nın yalnız dostluğunun değil, yazısına, sözüne de güvenilemeyeceğini bize öğretmiş bulunuyor...

Hem davranışlarında bu kadar çelişmeye düşen, hem de kendi tutumunu, kendi sözünün sorumluluğunu üzerrine almak mertliğini gösteremeyen bir devlet, dünyanın karşısına güvenilir bir önder olarak çıkamaz. Hiç bir ulus, kendi yazılı sözünü inkâr eden bir devlete, gönüllü rahatlığı ile kaderini bağlayamaz...

Bu Türk Ulusu için acı bir tecrübe. Fakat asıl acı olan bu değildir.

İnönü, hem Johnson'un mektubunu, Türk Ulusunun onuruna yaraşan bir yazı ile cevaplandırmış, hem de bu mektupla açığa vurulan zihniyete karşı, dış politikamızda, Türkîyenin menfaatlerinin gerektirdiği değişikliklere, ya kit kaybetmeksiz girışımler. Fakat şimdî Türkiye'de, Johnson'un o mektubunu bile bile, Johnson ile el sıkışmış olmayı bir tavsiye kartı gibi kullanarak siyasete atılmış bir Başbakan vardır. Johnson'un mektubunu işte o Başbakan hasıralı etmekte, Amerikan Büyükelçisi de, Türk Başbakanının bu «hizmet»inden istifade ederek, mektubun gerçek niteliğini inkâr etme fırsatı ve cesareti bulabilmektedir.

Türk Ulusu için asıl acı olan, Türkiye'de şimdi böyle içli dışlı bir oyuncunun oynanabilmesidir.

Bülent Ecevit — ULUS

Demek Başkan Johnson'un buram buram ultimatom kokan mesajı bir tavsiye id? Öylese Ekselâns, dost ve kardeş bir milletin bir yararı sıfatıyla bizim de karıncaya kararınca bazı «tavsiye»lerimiz var. Bakanlığınızda iletmenizi rica ederiz.

Doğu Akdeniz'deki Amerikan çatılarının satranç tahtasında Türkiye'yi bir piyon gibi kullanmağa, üstelik altı yaşındaki çocukların kandırılamayacak söz ve hareketlerle gözümüzü boyamaya kalkan hükümetin davranışını «çok esef verici» bulmaktayız.

Türkiye o memleketlerden çok farklıdır. Dolaplarınızdaki Türkiye dos yalarının kapaklarına bu farkin başlica noktalarını söylece ve iri harflerle kaydetmenizde fayda vardır:

1 — Türk basını bütünüyle satın alınamaz.

2 — Türk gençliği satın alınamaz.

3 — Türk ordusu satın alınamaz.

Recep Erdoðan — MILLİYET

Bir elçi, bulunduğu memlekette, kendi memleketi hakkındaki, yanlış olduğuna inandığı zanları, haberleri dillezlemek için beyanat verebilir.

Büyükelçi bu demeci verme zorunluğunu duymustur. Çatmanın Amerikan müdahalesi dolayısıyle yapılmadığını söylemek, bunu söyleyen devlet adamları için acıdır. Çatmayı yapmak için bir mazeret teşkil etmez.

Alparslan Türkeş — YENİ TANIN

Ne umulduğu meydandadır. Mr. Johnson'un İnönü'ye yazdığı mektup açıklanırsa, belki de eftâri umumiyede Amerika'ya karşı yeni ve şiddetli bir tepki baş gösterebilir ve böyleselikle de, Sovyet Rusya'ya bir inhimak, yönü ve dönüşümü mehfilde hasret çekilen çok «makbul» ve «mutlu» bir temayıt belirebilir.

Fatin Faad — ADALET

TÜRK BASINI VE AMERİKAN BÜYÜKELÇİSİ

Yunan Başbakanı Stefanopoulos, Pigros şehrinde yaptığı kesin bir açıklamada, «Amerika, Türkiye'nin Kıbrıs'a dinamik bir müdaħalede bulunmasına asla müsaade etmeyecektir. Biz, bu teminatı aldık» derken, Ankara'daki Amerikan Büyükelçisi, «Müdaħalenizi engellemedik. Dost ve kardeş tavsiyede bulunduk» açıklamasını yapmaktadır. Bu açıklama, Türk basında çeşitli tepkilere yol açtı:

A.P.'deki bu korku ve kaçmanın tek sebebi, elbet suçluluk psikozundan başka bir şey değildir. Öyle bir suçluluk psikozu ki, bizim bilmediğimiz tarafı da ihtiya ediyor ve Hükümet bu iş meydana çıkacak diye tırtır titriyor.

Cihad Baban — ULUS

Okudunuz mu Amerikan Sefirinin açıklamasını? Kıbrıs meselesindeki koraklılığınıza, ahamaklılığınıza denk düşüğün anladınız mı?

Anlamazsınız. Anlayamazsınız. Çünkü sadece korkak değil, sadece ahamak değil, aynı zamanda utanmazsınız da.

Turhan Dilligil — ADALET

Bir yabancı memleket mümessiliñin Türk iç politikasına tesiri olacak bevanda bulunması ve Halk Partisini kötülemek isteyen bir takım şerîrlere lokma vermesi hatalı bir harekettir. Türkiye Amerika'nın iç idarelere tahakküm ettiği memleketlerden biri değildir ve olmayacağından şüphesizdir. Yalnız bu sebeple, sayın elçinin buradan pârisini pârisini toplamasını icab ettirecek kadar varhindır...

İşin aslına gelince: Elçinin bu sözü gerçeklerde de aykırıdır. Aslında bu söz düpedüz «yalan» dan ibarettir.

Yalan olduğu da kendi Devlet Başkanının mektubu ile sabittir. Onun için artık bu mektup açıklanmalıdır ve sefirin gerçekleri Türkiye'deki iç politika uğrunda ne kadar tagay ettiği sur'atle anlaşılmalıdır. Aksi takdirde, Kıbrıslı Enosis'e terkeden Amerikan politikasını Türkiye'de iç politika olarak AP güçlendirmek ve bu yalanlara inanmadığımız için de Turhan Dilligil ismindeki bir milletvekili tarafından Adalet Partisi adına Amerikan Sefirinin desteği ile tâhkir edileceğiz.

Bu rezalet, böyle devam edemez! Eğer Demirel, kendi iktidarını Sefirin yanına ve kendi beslemelerinin tehditleri ve hareketleri üzerinde idame etmek istiyorsa, çok çürük bir temele dayanlığını bilmelidir.

ULUS

Beklenmedik anda çakan anı bir şimşek gibi Amerikan Büyükelçisi P. Hart'in beyanatı karanlıklarla aydınlatıldı...

Çatma çikan hâkim, sâkibîl kâğıdından yapılmış temelsiz dedikoduatosunu bir anda yâku, yere serdi. Büyükelçi P. Hart'in gazetecilere verdiği beyanat, karanlık köşeler üzerinde çevrilen projektör huzması gibi getekleri aydınlatıvermiştir.

(Başyazı) ADALET

Amerikan Büyükelçisinin «Amerika müdaħaleye engel olmamıştır» sözünde, özel bir maksat aramak gereklidir. Bu da olsa olsa, mektubun yayınlanması manji olan AP hükümetinin kadıñashâsına bir mukâbede bulunmak arzusundan ileri gelir.

ULUS

AP iktidarının Birleşik Amerika ile olan ilişkilerinin, normalden ötede olduğu iddiaları ortada dolasırken Büyükelçinin, Türkiye'de iktidar - muhalifet meselesi baline gelmiş bir konuda,

yârcı kalacaktır! Anlaştır iş degildir.

Esin Talu — ADALET

Mahâfîz Büyükelçi o sözleriyle işlerimize karışır bir durum yaratmış bile olsa, kabahati onda değil, onu bu mealde konuşmaya mecbur bırakılan gazetemizde aramak daha mantıklı olmaz mı?

Fatin Faad — ADALET

Onlar istiyorlardı ki, Amerika'ya karşı alabildiğine ithâmda bulunsunlar ve Kıbrıs yüzünden işledikleri hataları, bu devletin Cumhurbaşkanı Johnson'a yüklesinler ve buna rağmen Amerika sefiri, ses çıkarmasın. Nerede bu boluk?

Bir sey daha aklıma geldi. Çizmeler, «Adaletçi» iktidara, «Sen Amerika uydu bir politika takip ediyorsun» diyorlar. Halbuki kendileri Amerika'dan gelen bir mektuba uyarak, Kıbrıs'a müdaħale etmediklerini iddia ediyorlar. Şu hale göre, bizzat kendileri «Amerikan uydu bir politika takip ettilerini» itiraf etmiş olmuyorlar mı?

Ahmet Gürkan — ZAFER

Bir zamanlar Amerika Devlet Başkanı, Mısıra da bize gönderdiği anıdan bir mesaj gönderdi. Tek partinin hâkim olduğu Mısıra, Başkan Nâsır, gönderilen mesajı anında, Amerikan Büyükelçisine iade etmekle kalmamış, mektup muhtevâsını halkın hâtaben yaptığı bir konuşmasında açıklayarak, halkın toplu olarak mektubun karşısında yer almasını ve hükümetini desteklemesini sağlamıştı.

Avni Çeviker — YENİ TANIN

«Kahrolsun Komünistler» sözü yetmiyor artık, sorunları çözmeye. Belki de tarih, kahrolsun komünistlere silâh verenlere diye yazacak...

Nurbâki — ULUS

taraf tutar gibi bir davranış içine girmevi ve AP iktidarının iddialarından ve savunmasından yana görünmesi, ne AP iktidarına, ne de Türkiye — Amerika dostluğunun yarayacak bir hareketi kettir.

YENİ İSTANBUL

Amerikan Sefiri Johnson'un mektubu okunmasın mı demiş? Oh oh... Başlığıne der, onun öğündü ile İsmet Paşa söversin.

Cihad Baban — ULUS

Mr. Hart'ın data «AP fâri genel başkanı» gibi konuşmaya başlamasına, «Herhalde bu da AP'nin bir iç meselesi dir. AP'deki diğer genel başkan adayları düşünsün» deyip geçmek mümkün olmayacağından.

Suç Ekselâns Hart'ın Süleyman Demirel'e «räkip olmak» gibi bir iddiası varsa ve biz ikisinden birini seçmek mecburiyetinde isek, Demirel'i tercih edeceğimiz şüphesizdir. Ne de olsa, eti kemigi bizden...

Bedii Gürsay — AKŞAM

Oysa, gerçekten bir müdaħale väki olmuş olsa bile, kürsüye çıkacak, «engel olmak istediler ama, biz baş eğmedik» diyeceksin. Ve bunu gerçeğe istinad ettiğim olacağın.

Bir Büyükelçi, kendi hâkimeti hakkinda väki bir isnat üzerinde çıkar, «Asla biz böyle bir şey yapmadık» derse, herseyden önce bu, onun, bir cevap veya savuama hakkıdır. Isnad edivorsun, o da kendini müdafaa edecek. Savunmasının gerçekle ilgisi şu kadar veya bu kadar olabilir.

Firuzan Tekil — ZAFER

Acaba Büyükelçi Hart ve Sayın Gürsel (hâşâ huzurda) yalan mı söylüyorlar? Yoksa Sayın İnönü Kıbrıs'a tam zamanında müdaħale etmemesiin günahını Amerika'ya yükleyip çökmek mi istemiştir? Kızılların Türkiye'de yarattığı istedigi Amerikan düşmanlığı havası, (Amerika'nın birkaç çırkıñ davranışından yararlanarak) Sovyetlere yaklaşma politikasına bir basamak mı yapılımı? Halâ da «yenî bir dünya kurmak ve orada yer almak için» AP Hükümetine karşı dolaplar mı dönmektedir?

Bütün bunların çözümlü, kamu oyunun aydınlanması yine de az çok, Johnson'un mektubunu Senato'da açıklamaya bağlıdır.

Ahmet Kabâhi — TERÇUMAN

A.B.D. Büyükelçisinin, bir mektup hikâyesiyle bir Amerikan aleyhârları günün nasıl yaratılmak istendiğini ortaya koyn açıklaşmasından bir hafta önce, ilk yumruğu yiyan AP maksâdi bir hafta sonra daha iyi anlaşan «Johnson'un hakaret dolu mektubunun açıklanması istegi» reddedilen CHP'ye attığı son yumrukla «Genel Görüşme»yi kapadı.

Orhan Taşan — TERÇUMAN

AP ile CHP arasında Amerika top misilli bir yandan ötekine atılacak ve bu manzaraya Amerikan temsilcisi se-

Rusya ve onun etkisi altında bulunan Doğu Bloku Türk tezine çok yaklaşımlı. Eğer Türk dış politikası sahiyetini bulmak ve değişen dünya şartları içinde ittifaklarına da sadık kalarak millî menfaatlerimize göre istikametini serbest olarak tâyin edebilmek hünserini gösterebilmiş olsaydı, Yunanlar Birleşmiş Milletler Genel Kurulundaki neticeyi alması herhalde mümkün olmazdı. Fakat Adalet Partisinin iktidara gelmesiyle birlikte dış politika mzda yeniden bir durgunluk başlamış, daha doğrusu yeniden Birleşik Amerika'nın dâüm suyunu giymiştir. Türkiye'nin iktisadi kalkınmasını geniş ölçüde dış yardıma bağılmaya ve bu dış yardımın büyük kısmının Birleşik Amerika'dan gelebileceğini uman Demirel'in başka türlü bir siyaset takip edebilmesi mümkün değildi.

Ürgüpü ve Demirel hükümetinden bir strateji devalrıldı. Ürgüpü, bu stratejiyi kısmen devam ettirmeye çalışmış, fakat teşvik ve müzâheret görmemiştir. Aksine gene 1950-60 devresinin kolay, bununla beraber uzun vadeli Türk menfaatleriyle bağıdasmayan uyu politikasına dönüme eğilimleri gösterilmeye başlanılmıştır. Demirel tesbit olunan stratejiyi bâmsedî ve esasen benimsemekte çok serbest olmadığı için şimdî çikmaza girmiştir.

Kıbrıs davasının bir dram haline gelmesinin şüphesiz bir baş sorumlusu vardır. Bu baş sorumlù, Birleşmiş Milletlerde oylamada zâhiren bizim yânimâzda bulunan Birleşik Amerika'dır. Kıbrıs'ta Türkiye bakımından bugünkü çökmezi yaratmış olan Birleşik Amerika'nın baştan itibaren Enosis politikasını desteklemiştir ve Türk müdaħalelerine yolları kapamış olmasıdır. Bu suretle Zürich ve Londra anlaşmalarının Amerika tarafından ihlîl edilmiş olduğunu tesbit edebiliriz. Çünkü Türkiye'nin müdaħale hakkını kullanmasına engel olmuş, Yunanistan ve Makarios ile işbirliği yapmıştır. Binaenaleyh tarihi gerçigi unutarak Amerika'nın Birleşmiş Milletlerdeki sembolik reyine önem vermek ve kendisine teşekkür etmek anlaşılması güç bir davranıştır.

İki aylık hükümetinin ortaya koyduğu zihnîyeti ve eğilimi devam ederse Demirel hükümetini kimse kuraramaz.

(Başyazı) — FORUM